

**SOCIALINIŲ MOKSLŲ KOLEGIJA
VERSLO IR TEISĖS KATEDRA**

TEISĖS STUDIJŲ PROGRAMA

LEIDŽIAMA GINTI
Katedros vedėja
Akvilė Alauskaitė

(parašas)

2017-05-23

(data)

**BAUDŽIAMOSIOS ATSAKOMYBĖS UŽ SEVTIMO PREKIŲ AR
PASLAUGŲ ŽENKLO NAUDOJIMĄ PRIELAIDOS IR TEISMINĖS
PRAKTIKOS AKTUALIJOS**

Baigiamasis darbas

Darbo autorius:
Jūratė Valašinitė

(parašas)

Darbo vadovas:
Doc. Dr. Eglė Latauskienė

(parašas)

Vilnius, 2017

PATVIRTINIMAS APIE ATLIKTO DARBO SAVARANKIŠKUMĄ

Patvirtinu, kad įteikiamas baigiamasis darbas „Baudžiamosios atsakomybės už svetimo prekių ar paslaugų ženklo naudojimą prielaidos ir teisinės praktikos aktualijos“ yra:

1. Atliktas savarankiškai ir nėra pateiktas Kolegijos kitų studijų programų bei kursų studentams.
2. Nebuvo naudotas kitoje kolegijoje, universitete ar kitose mokslo institucijose Lietuvoje ir užsienyje.
3. Nėra nuorodų į kitus darbus, jeigu jie nėra nurodyti darbe.
4. Pateikiamas visas panaudotos literatūros sąrašas.

(parašas)

(studento vardas, pavardė)

TURINYS

SANTRAUKA	4
SUMMARY	5
IVADAS	6-7
1. MOKSLINĖS LITERATŪROS ANALIZĖ	8
1.1. Intelektinės nuosavybės samprata.....	8-13
1.2. Teisinė atsakomybė: Baudžiamoji teisė. Nusikalstamos veikos sudėtis.....	13-21
1.2.1. Baudžiamosios teisės ir administracinės teisės santykis.....	21-23
1.2.2. Civilinės atsakomybės atsiradimas.....	23-25
1.2.3. Svetimų prekių ir paslaugų ženklų naudojimo vertinimas Europos Sąjungoje	25-30
2. TYRIMO DIZAINAS	31
3. TYRIMO REZULTATAI IR JŲ APTARIMAS	32
3.1. Baudžiamosios atsakomybės atskleidimas.....	32-41
3.2. Administracinės atsakomybės atsiradimas.....	42-46
3.3. Civilinės atsakomybės atsiradimas.....	46-50
3.4. Europos Sąjungoje nagrinėjamos bylos	50-53
IŠVADOS	54
LITERATŪROS SĄRAŠAS	55-58

SANTRAUKA

Baigiamajame darbe yra aptariami rezultatai gauti išnagrinėjus teisinę literatūrą, susijusią su svetimų prekių ir paslaugų naudojimu, baudžiamosiomis, administracinėmis bei civilinėmis bylomis. Taip pat yra aptariama Lietuvos Respublikos teismų praktika taip pat naudojant minėtų kryptų (baudžiamųjų, administracinių bei civilinių) bylas, jas palyginus bei padarius išvadas apie šiandieninę teisinę sistemą ir jos susiformavimą nagrinėjamu klausimu. Ši tema buvo pasirinkta dėl savo nagrinėjimo stokos, svarbos besivystančioje visuomenėje, kuomet prekių ir paslaugų ženklų naudojimas be savininko leidimo tampa vis aktualesnis ir dažniau pastebimas ne tik Lietuvos Respublikoje, bet ir Europos Sąjungoje. Pagrindinis šio darbo tikslas yra išnagrinėti literatūrą ir teismų praktiką susijusią su mano pasirinkta baigiamojo darbo tema, taip pat atskleisti ne tik svetimų prekių ir paslaugų ženklų naudojimą, bet ir autorių teisių pažeidimus, giliau pažvelgti į susiklosčiusią padėtį Europos Sąjungoje ir pateikti rekomendacijas, kaip būtų galima tobulinti Lietuvos Respublikos įstatymus. Išsikėlus minėtuosius tikslus, pagrindiniais darbo uždaviniais tapo pažeidimo prielaidų analizavimas, nusikalstamos veikos reglamentavimo trūkumų atradimas, nacionalinės bei Europos Sąjungos teisminės praktikos analizė, bei bylų nagrinėjimo skirtumai (sudaryti bylų nagrinėjimo modelį). Tyrimo objektas šiam darbe yra baudžiamosios, administracinės bei civilinės teisės panašumai ir skirtumai, bei teisminės praktikos aktualijos Lietuvoje ir Europos Sąjungoje, naudojant svetimą prekę ar paslaugos ženklą. Rašant baigiamąjį darbą buvo atliktas ne tik teisinės literatūros nagrinėjimas, bet ir teismų praktikos tyrimas. Šių tyrimų metodu pasirinkau teisinės mokslinės literatūros analizę, rinkau informaciją iš teisės aktų reglamentuojančių analizuojamą temą buvo naudojami palyginimo ir apibendrinimo metodai. Tiriamojoje dalyje taip pat buvo naudojamas palyginimo metodas, tik šiuo atveju pasitelkiau teismų praktiką, Taip pat buvo pasitelktas loginės analizės metodas leidžiantis įvertinus įvairius teismų sprendimus atlikti logines išvadas apie baudžiamosios atsakomybės prielaidas naudojamas nagrinėjant atvejus kuomet yra naudojamas svetimas prekių ar paslaugų ženklas. Pagrindinius tyrimo rezultatus gavau išanalizavusi baudžiamąsias, administracines, civilines bei Europos Sąjungos bylas. Buvo pastebėtas baudžiamosios teisės neapibrėžtumas, “didelės žalos” bei “didelio kiekio” sąvokų nagrinėjimo stygius. Taip pat pastebėti skirtumai tarp administracinės ir baudžiamosios teisės bylų nagrinėjimo skirtumai, taip pat ir tai, kad šių dviejų sričių sankcijos yra labai panašios. Šio darbo išvados yra tokios, kad nepriklausomai nuo teisės srities ši veika yra laikoma neleistina ir reikalauja patirtų nuostolių atlyginimo, taip pat kaip ir, bet kokia kita nusikalstama veika.

SUMMARY

The results of this thesis is discussed in legal literature pertaining to the examination to obtain the alien use of goods and services, criminal, administrative and civil cases. The tap is also discussed in the practice of the Republic of Lithuania as well as using the above directions (criminal, administrative and civil) cases, the comparison and conclusions on the current legal framework and the formation of the matter in question. This theme was chosen because of its lack of interest in the examination of the evolving society, where the use of marks for goods and services without the owner's permission is becoming more acute and is observed not only in Lithuania, but also in the European Union. The aim of this work is to examine the front of literature and case law relating to my chosen theme, as well as the final work to reveal not only the goods and services for the use of sveimų marks, and copyright infringement, a deeper look at the situation in the European Union, and to make recommendations on how to improve the laws of the Republic of Lithuania. With the objectives of the major tasks of the work of these became the assumptions of the infringement analysis, regulatory offence, all the national and European Union's analysis of the the case-law and differences in the proceedings (the conclusion of proceedings model). The object of this study is the work of criminal, administrative and civil law, the similarities and differences, and the annual review of the case law of the European Union, Lithuania and using foreign goods or services. The work of writing a final was carried out not only in the legal literature and case-law, in any investigation. In these studies the legal analysis of the scientific literature by the method I chose, collected information from the analysis of the legislation on the subject has been used for comparison and aggregation methods. The test was also used in the comparison, only in this case-law, in this case was also used logical method of analysis enabling the assessment of the various judicial decisions make logical conclusions about the criminal liability of the assumptions used in cases where the alien is used for goods or services. The main results of the survey have received analysis of criminal, civil, administrative, and the European Union. The uncertainty was seen in criminal law, "serious harm" and "a large quantity" of the examination terms. It also noted the differences between administrative and criminal law, as well as differences in the proceedings and the fact that these two penalties are very similar. The findings of this work are such that, irrespective of the law of this Act shall be deemed invalid and require compensation for the damage incurred, as well as any other criminal offences.

IVADAS

Temos aktualumas. „Žmogaus genijus yra visų meno kūrinijų ir išradimų šaltinis. Šie kūriniai yra žmogaus verto gyvenimo garantija. Valstybės pareiga – užtikrinti visų menų ir išradimų apsaugą“. A. Bogšch. Šio bakalauro darbo tyrimo objektas yra baudžiamosios atsakomybės už svetimo prekių ar paslaugų ženklo naudojimą prielaidos ir teisminės praktikos aktualijos. Tokia tema buvo pasirinkta dėl kelėtos priežasčių, viena iš jų yra šios temos nagrinėjimo stoka. Tai pastebima Lietuvos Respublikos teismų praktikoje, kurioje yra sunku rasti bylų susijusių su svetimo prekės ženklo panaudojimu ar neleistinu paslaugų naudojimu, bei mažame tiriamosios literatūros kiekyje. Taip pat šiame darbe nagrinėjama tema yra labai svarbi besivystančioje visuomenėje, kadangi prekių ir paslaugų ženklų klastojimo klausimas nėra toks opus nacionalinėje teisėje kaip Europos Sąjungos teisinėje sistemoje ar pasaulio mastu, todėl šio darbo tikslas yra paminėti ne tik nacionalinės teisės ypatumus nagrinėjant tokias bylas, bet atskleisti kaip intelektinės nuosavybės teisės pažeidimo bylos yra nagrinėjamos svetur. Verta ~~yra~~ paminėti ir tai, kad intelektinės nuosavybės teisė nacionalinėje literatūroje apima pakankamai mažą fragmentą ir supažindina mus tik su pagrindine, reikalinga informacija, kurios nagrinėjamas kiekis yra santykinai mažas, pvz. kas yra intelektinės nuosavybės teisė, kaip galima apsaugoti intelektinę nuosavybę, prekių ženklo savininkų teisių gynimo priemonės, intelektinės nuosavybės objektų skirstymą ir t.t. tačiau yra pamirštama plačiau išnagrinėti visas šias temas ir atskleisti kertinę nusikalstamos veikos atlikimo priežastį. Šio darbo tikslas yra įsigilinti į baudžiamosios atsakomybės prielaidas ir teismines aktualijas, bei remiantis teisine literatūra atsakyti į visus iškilusius klausimus darbo rašymo metu. Viena svarbiausių šio darbo priežasčių yra Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso (toliau – BK) 191-195, 204 str. aiškinimo ir naudojimo problematika, kadangi kaip jau minėta anksčiau, teismų praktika šiuo klausimu yra labai menka, o BK 204 straipsnio abstraktumas naudojant frazes “didelė žala” ir “didelis kiekis”, net ir pasitelkiant Lietuvos Respublikos teismų praktika, neleidžia aiškiai suformuluoti “didelis kiekis” ir “didelė žala” sąvokų.

Tyrimo problema. Baudžiamosios atsakomybės prielaidos ir teisminės praktikos aktualijos naudojant svetimą prekių ar paslaugų ženklą.

Probleminiai klausimai.

1. Kokios pagrindinės teisminės praktikos aktualijos vyrauja nacionalinėje teisėje?

2. Kokie yra pagrindiniai skirtumai ir panašumai tarp nacionalinės ir Europos Sąjungos teisės pažeidžiant pramoninę teisę ir kaip būtų galima patobulinti nacionalinę teisę remiantis atliktomis išvalgomis?

3. Kaip tiksliau apibūdinti BK 204 str. naudojamas frazes “didelė žala” bei “didelis kiekis” naudojant teisminę praktiką?

Tyrimo objektas. Baudžiamosios, administracinės bei civilinės teisės panašumai ir skirtumai, bei teisminės praktikos aktualijos Lietuvoje ir Europos Sąjungoje, naudojant svetimą prekės ar paslaugos ženklą.

Tyrimo tikslas. Išanalizavus dokumentus bei literatūrą susijusią su svetimo prekės ar paslaugos ženklo naudojimu, bei remiantis BK 191-195, 204 str. pateikti šių straipsnių privalumus bei trūkumus, sutapatinti Europos Sąjungos teisinius aktus su nacionaliniais teisės aktais ir pateikti pasiūlymų kaip būtų galima patobulinti Lietuvos Respublikos įstatymus ir pritaikyti optimaliausią sankciją atlikus šią nusikalstamą veiką.

Tyrimo uždaviniai.

1. Išanalizuoti pramoninės nuosavybės pažeidimo prielaidas.
2. Identifikuoti minėtos nusikalstamos veikos reglamentavimo trūkumus.
3. Atlikti nacionalinės ir Europos Sąjungos teisminės praktikos analizę.
4. Palyginti teismų praktikas ir sudaryti bendrą bylų nagrinėjimo modelį.

Tyrimo metodai. Mokslinės literatūros analizės dalyje buvo nagrinėjama teisinė mokslinė literatūra, informacija iš teisės aktų reglamentuojančių analizuojamą temą, moksliniai darbai, buvo naudojami palyginimo ir apibendrinimo metodai. Tiriamojoje dalyje taip pat buvo naudojamas palyginimo metodas, pasitelkta teismų praktika, nagrinėjamos sankcijos ir teismų sprendimai vienais ar kitais atžvilgiais. Taip pat buvo pasitelktas loginės analizės metodas leidžiantis įvertinus įvairius teismų sprendimus atlikti logines išvadas apie baudžiamosios atsakomybės prielaidas naudojamas nagrinėjant atvejus kuomet yra naudojamas svetimas prekių ar paslaugų ženklas.

MOKSLINĖS LITERATŪROS ANALIZĖ

Šioje bakalauro darbo dalyje yra pristatomos baudžiamosios atsakomybės sąvoka įvairioje teisinėje literatūroje, pateikiami prekių ir paslaugų apibrėžimai, intelektinės, privatinės ir autorių teisės skirtumai bei panašumai, kurie leidžia atriboti nagrinėjamos temos padėtį teisinėje literatūroje. Taip pat bus pateikiama kokios sankcijos yra taikomos už svetimo ženklo ar paslaugos naudojimą baudžiamojoje, administracinėje ir civilinėje teisėje. Šioje darbo dalyje bus atribojamos šios teisinės šakos, paaiškinami skirtumai ir priežastys kodėl yra taikoma tam tikra nustatyta sankcija. Taip pat bus paaiškina Europos Sąjungos padėtis formuojant teisės aktus susijusius su šia nusikalstama veika.

1.1. Intelektinės nuosavybės samprata

*“Intelektinės nuosavybės teisės požiūriu prekės ženklas yra praktiška detalė. 2009 m. vasario 26 d. tarybos reglamente (EB) Nr. 207/2009 dėl Europos Sąjungos prekių ženklų pateikiamas toks ES ženklų apibrėžimas: ES prekės ženklą gali sudaryti bet kokie ženklai, visų pirma žodžiai, įskaitant asmenvardžius, piešiniai, raidės, skaičiai, spalvos, išorė prekės ar prekės pakuotės forma arba garsai, jei: 1. Tokie ženklai vienos įmonės prekės ar paslaugos atskiria nuo kitos įmonės prekių ir paslaugų ir 2. Europos Sąjungos prekės ženklų registre jie vaizduojami taip, kad kompetentingos institucijos ir visuomenė galėtų aiškiai ir tiksliai nustatyti savininką”.*¹ Taigi intelektinė nuosavybė, tai visuma teisių kurios apsaugo autoriaus kurtus ir užregistruotus produktų identifikacinius ženklus, nepriklausomai nuo to ar autorius yra vienas asmuo, ar juo laikoma prekės ar paslaugos ženklą turinti įmonė ar organizacija. Šios teisės padeda apsaugoti patį produktą nuo neleistino jo kopijavimo, idėjos pasisavinimo (tuo atveju jei prekės ar paslaugos ženklas yra registruotas ir užfiksuotas kai autoriui priklausantis identifikacinis simbolis) bei autoriaus teisių pažeidimą. *“Mokslinėje literatūroje intelektinės nuosavybės objektai sąlygiškai yra skirstomi į dvi dideles grupes: 1) autoriaus ir gretutines teises bei 2) pramoninę nuosavybę.”*² Taigi, galime daryti išvadą, kad intelektinė teisė nėra tik autoriaus ir jo kūrybos apsaugojimas, tai daug platesnis reiškinys apimantis ir pramonėje naudojamus bei pateikiamus identifikacinius ženklus. Pagrindinis intelektinės nuosavybės teisės tikslas yra sukurti tikslingai veikiančią, kūrybos sritį apimančią teisės šaką. Kad būtų paprasčiau suprasti intelektinės nuosavybės

¹ Europos Sąjungos intelektinės nuosavybės tarnyba <https://euipo.europa.eu/ohimportal/lt/trade-marks-definition>. Peržiūrėta 2017-02-25 12:18

² Švedas P. Baudžiamoji atsakomybė už literatūros, mokslo, meno kūrinio ar gretutinių teisių objekto neteisėtą atgaminimą, neteisėtų kopijų platinimą arba laikymą. Daktrato disertacija. Socialiniai mokslai, teisė (01 S). Vilnius, Vilniaus universitetas. 211, p. 131-147.

teisę, ji yra suskirstoma į tam tikras šakas, leidžiančias pasirinkti kokia nusikalstama veika buvo padaryta. Šiuo atveju aktualesnė būtų pramoninės nuosavybės teisės šaka. Kaip nurodoma baudžiamojo kodekso (toliau BK) 204 str. 1 dalyje *“Tas, kad neturint leidimo svetimu prekių ar paslaugų ženklu pažymėjo didelį prekių kiekį ar pateikė jas realizuoti arba pasinaudojo svetimu paslaugų ženklu ir dėl to padarė didelės žalos”* ir BK 204 str. 2 dalyje *“Tas, kad neturint leidimo svetimu prekių ar paslaugų ženklu pažymėjo nedidelį prekių kiekį ar pateikė jas realizuoti arba pasinaudojo svetimu paslaugų ženklu ir dėl to padarė žalos, padarė baudžiamąjį nusižengimą”*, intelektinės teisės pažeidimas yra prekių pažymėjimas svetimu ženklu, neteisėtas šių prekių realizavimas, svetimas paslaugų ženklo naudojimas. Priklausomai nuo realizuojamų ar panaudojamų prekių kiekio bei masto yra taikoma sankcija. *“Pagal 1967 m. Pasaulio intelektinės nuosavybės organizacijos (WIPO) steigiamąją konvenciją intelektinės nuosavybės sąvoka apima teises, susijusias su: literatūros, meno ir mokslo kūriniais; atlikėjų atlikimu, fonogramomis, radijo ir televizijos transliacija; išradimais visose žmogaus veiklos srityse; moksliniais atradimais; pramoniniais pavyzdžiais (pramoniniu dizainu); prekių ir paslaugų ženklais, firmų vardais ir komerciniais žymėjimais; apsauga nuo nesąžiningos konkurencijos; visomis kitomis teisėmis, kurios atsiranda iš intelektinės veiklos pramonės, mokslo, literatūros ir meno srityse. Iš esmės taip pat intelektinė nuosavybė apibūdinama ir Sutartyje dėl intelektinės nuosavybės teisių aspektų, susijusių su prekyba (TRIPS sutartis).”*³ Taigi intelektinės nuosavybės teisės apibrėžimas, remiantis anksčiau paminėta konvencija puikiai tinka svetimų prekių ir paslaugų naudojimo temai nagrinėti, kadangi ši sąvoka ir teisės šaka apima ne tik mokslo ir meno kūrinius, bet ir neteisėtą objekto atgaminimą bei neteisėtų kopijų platinimą.

“Autorių teisės – tai teisės, suteiktos, kad būtų kovojama su nustatyty kultūrinės, informacinės, ir vaidybinės produkcijos rūšių, paprastai literatūros ar meno kūrinių kopijavimu. Autorių teisės, nuo kitų INT rūšių.⁴ Skiriasi tuo, kad jos apima ir moralines (pvz., autoriaus teisę reikalauti kūrinio autorystės ir prieštarauti, bet kokiam kūrinio iškreipimui ar kitokiam pakeitimui), ir komercines teises. Bylos GEMA⁵ sprendime Teisingumo Teismas pripažino, kad skiriasi autorių teisių ir kitų INT funkcijos, tačiau įvertinus autorių teisių ekonominį aspektą nėra priešasčių teisės požiūriu atskirti autorių teisių

³ Švedas P., Baudžiamoji atsakomybė už literatūros, mokslo, meno kūrinio ar gretutinių tisių objekto neteisėtą atgaminimą, neteisėtų kopijų platinimą, gabenimą ar laikymą. Dakrato disertacija, Socialiniai mokslai, teisė (01 S). Vilnius, Vilniaus universitetas, 2011., 18-19 p.

⁴ Žr. Generalinio advokato Warnerio svarstymus byloje 62/79 *Coditel vs Cinte Vog Films* [1980] ECR 881, 878-879 psl INT – intelektinės nuosavybės teisė.

⁵ Sujungtos bylos 55 ir 57/80 *Musik-Vertrieb Membran GmbH et K-tel International vs GEMA* [1981] ecr 147, sprendimo 11-12 punktai

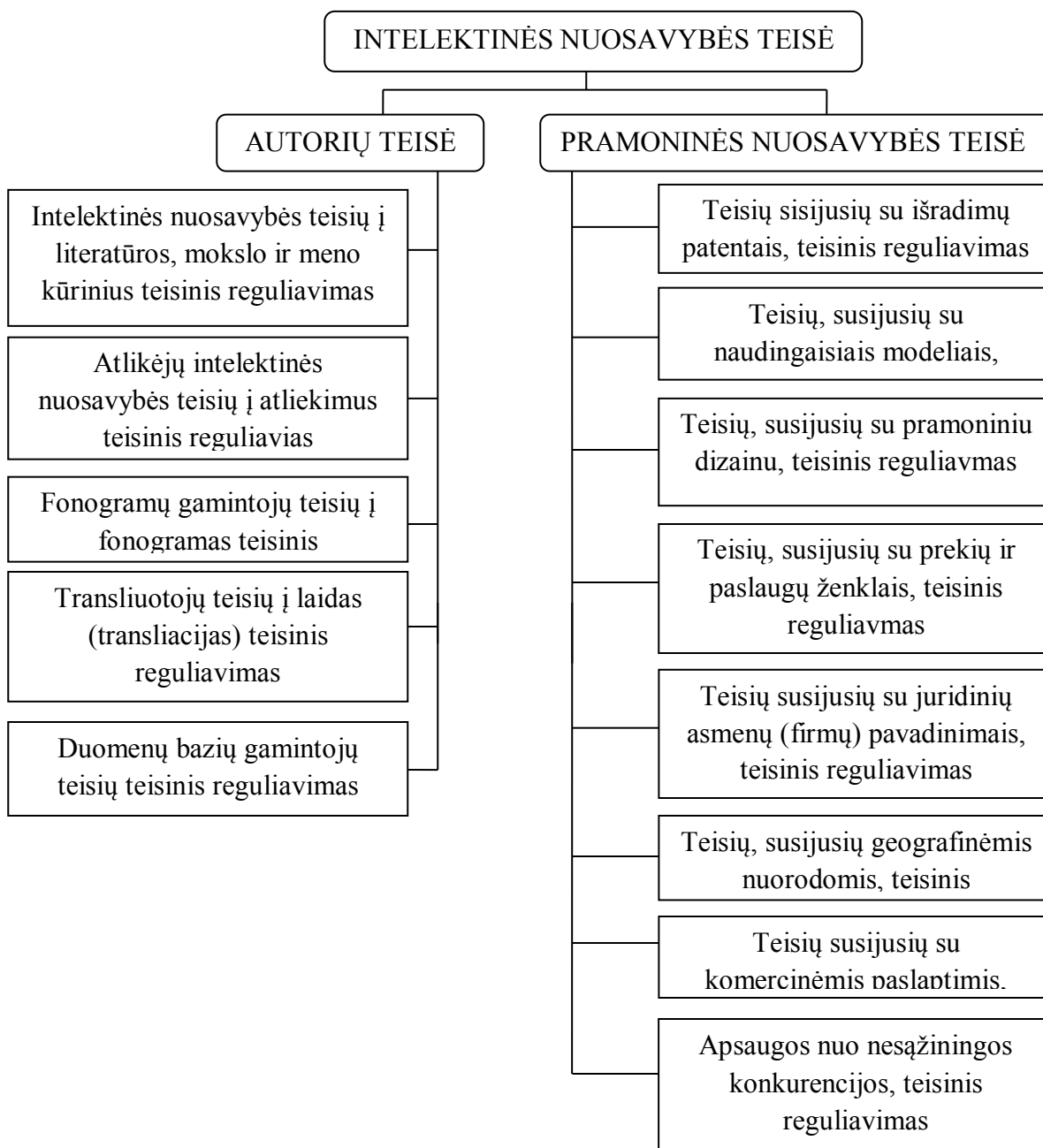
ir kitų INT”.⁶ Taip galima susidaryti nuomonę, kad bylose iškeltose Europos Sąjungos Teisingumo Teisme yra ne tik išaiškinamos teisinių sąvokų sampratos, bet ir patikslinami neaiškumai ar pastebėjimai susiję su teisių atskyrimais, panaudojimais bei intelektinės nuosavybės teisės skirstymais į šakas ir pošakius. Kaip minėta buvusiam paragrafe pramoninės teisės šaka yra žymiai artimesnė neleistino svetimo prekių ir paslaugų ženklo naudojimui, tačiau autorių teisė taip pat yra glaudžiai susijusi, ką parodo BK naudojami 191-195 straipsniai. Ši teisės šaka leidžia į literatūros ar meno kūrinį pažvelgti kaip į potencialią prekę. Intelektinės nuosavybės teisės šaka yra autorių teisė, o autorių teisės pošakiais tampa išimtinės teisės atgaminti ir atlikti kūrinį. Kalbant apie autorių teisę yra verta paminėti ir tai, kad autorių teisės gina ne tik informacinius, literatūros ar meno kūrinius, bet ir idėjas, suteikiamas paslaugas ar prekes kurių išvaizdą ir identifikacinį ženklą pažeidėjai nukopijuoja ir panaudoja savo naudai platindami padirbtus gaminius. Ši neteisėta veikla taip pat yra atskleidžiama ir BK 204 straipsnyje.

*“Nors autorių teisės galima laikyti ginamąja teise, saugančia asmenų dirbusių ir kūrusių tam tikrą šių teisių saugomą objektą teises, verta paminėti ir tai, kad autorių teisės – tai teisės į literatūros, mokslo ir meno kūrinius, gretutinės teisės – tai teisės į atlikimus, fonogramas, transliacijas, audiovizualinio kūrinio pirmąjį įrašą, **sui generis** teises – tai duomenų bazių gamintojų teisės. Tuo tarpu pramonės nuosavybės teisės – tai teisės į patentus, prekių ženklus, pramoninį dizainą ir kitus pramoninės nuosavybės objektus”⁷.* Pagal šias sąvokas galime daryti išvadą, kad geriausiai šiai temai tinkanti teisės šaka yra ne tik intelektinės nuosavybės šaka laikoma autorių teisė. bet ir pramoninė nuosavybės teisė, kuri kaip minima P. Švedo specifiškai yra skirta prekių ir paslaugų ženklų apsaugojimui. Tokia apsauga, pagalvojus plačiau yra taikoma ne tik patiems ženkams, bet ir jų kūrėjams, kurie pasitelkdami teisėsaugos pagalbą gali užtikrinti savo idėjos, patento ir kūrinio saugumą. Taigi, nepaisant to, kad intelektinės nuosavybės teisė yra paskirstyta į keletą skirtingų šakų, jos visos yra vienodai svarbios teisinėje sistemoje, o svarbiausia yra tai, kad nesvarbu kuri teisė yra pažeidžiama, pagal BK 204 str., kuris apima svetimo prekių ir paslaugų ženklo naudojimą, sankcija yra vienoda ir neginčijama. Norint lengviau suprasti intelektinės teisės šakas ir kaip jos yra susiskirsčiusios, galime pažvelgti į žemiau esančią lentelę.

⁶ Barnard C. Europos Sąjungos materialinė teisė. Keturiolais laisvės, laisvas prekių judėjimas I d. Vilnius, Eurigmas 2005 m. 238-239 psl.

⁷ Švedas P., Baudžiamoji atsakomybė už literatūros, mokslo, meno kūrinio ar gretutinių tisių objekto neteisėtą atgaminimą, neteisėtų kopijų platinimą, gabenimą ar laikymą. Dakrato disertacija, Socialiniai mokslai, teisė (01 S). Vilnius, Vilniaus universitetas, 2011., 19 p.

1.1. Lentelė. Intelektinės nuosavybės teisės paaiškinimas.

Šaltinis: Baudžiamoji justicija ir verslas: recenzuotų mokslinių straipsnių baudžiamosios teisės ir baudžiamojo proceso klausimais rinkinys / Vilniaus universiteto Teisės fakultetas ; vyriausias mokslinis redaktorius Švedas G. – Vilnius : Vilniaus universitetas : Vilniaus universiteto leidykla, (2016)

Ši nusikalstama veika yra taip pat pavojinga ir šalies ekonomikai, kadangi ji yra pelninga ir neturinti įsipareigojimų valstybei, neskaitant atsirandančios baudžiamosios atsakomybės. *“Ryšciausias šios rūšies nusikalstamų veikų subjektų bruožas yra savanaudiškas noras lengvai praturtėti, siekimas*

*pasipelnyti ir išvengti privalomų mokesčių, nesąžiningos konkurencijos būdų naudojimas ir pan.*⁸ Todėl galima teigti, kad didžiausia tikimybė, kad tokio pobūdžio nusikalstamų veikų padaugės pablogėjus valstybės ekonominei sistemai, kuomet padidėja nedarbo kiekis, yra prarandamos darbo vietos. Šias nusikalstamas veikas galima pavadinti intelektinės nuosavybės teisės pažeidimu, kuris pažeisdamas BK 204 str. paplinta ne tik kaip intelektinės nuosavybės teisės sutrikdymas, bet ir kaip ekonominis nusikaltimas, dažniausiai pažeidžiantis valstybės biudžetą. Svetimų prekių ir paslaugų naudojimas yra sudėtinga nusikalstama veika, kuri turi būti atliekama kruopščiai pasiruošiant ir atliekant sistemingus veiksmus kurie vienas po kito veda sėkmingo nusikalstamos veikos įvykdymo link. *“Tokios nusikalstamos veikos išaiškinimą po jos įgyvendinimo lemia tai, kad apie daugumą nusikalstamų veikų sužinoma ne iš fizinių ar juridinių asmenų jiems apie tai pranešus, o teisėsaugos pareigūnams ar atsakingiems valstybės tarnautojams nustačius nusikalstamos veikos požymius ir pradėjus tyrimą”*⁹. Taigi, nepaisant to ar asmuo norėjo tik naudoti svetimą prekių ir paslaugų ženklą, jis taip pat siekė pažeisti valstybės ekonomiką, viena nusikalstama veika jis gali atlikti abu šiuos veiksmus. Vis dėl to nors ši nusikalstama veika yra labai pelninga, jos kompleksiskumas bei sudėtingumas padaro ją viena rečiau atliekamų nusikalstamų veikų Lietuvos Respublikos teritorijoje. Ši veika Europos Sąjungoje, bei pasauliniu mastu yra paplitusi labiau ir leidžia sudaryti tinkamą teismų praktiką, kuri turi svarią teisinę reikšmę ir gali padėti nagrinėjant panašias veikas, bei tobulinant tarptautines sutartis, teisės aktus. Šių veikų nagrinėjimas yra svarbus žingsnis ir besivystančioje Europos Sąjungoje. Atnaujinant teismų praktiką bei tobulinant teisės akus šiuo klausimu galima pasiekti puikų rezultatų kurie atsispindės šalyse narėse.

Apibendrinant šį skyrių galima drąsiai sudaryti išvadas, kad nuo 2003 m. gegužės 1 d. baudžiamojo kodekso tobulėjimas yra pažengęs, straipsniai yra nuolatos tvarkomi ir taisomi, tam, kad būtų galima tiksliai ir be papildomų nesklandumų nagrinėti bylas susijusias su baudžiamajame kodekse esančiais straipsniais ir vystyti teismų praktiką. Juk dar 2007 m. A. Nevera teigė, kad *“intelektinės nuosavybės apsaugos tema nėra vien istorijon nuėjusio XX amžiaus ar prasidėjusio XXI amžiaus problema <...> sparčiai daugėja intelekto produktų, bei ir įvairėja veiklos, kuriomis kėsiamasi į intelektinę nuosavybę”*. Manytina, kad šis teiginys šiuo metu yra dar aktualesnis. Lietuvos Respublikos generalinės prokuratūros duomenimis 2013 m. pagal BK 204 straipsnį buvo pradėta 90 ikiteisminių

⁸ Ancelis P., Bučiūnas G., Šalčius M., Šlepetys R., Atskirų nusikalstamų veikų tyrimas. Vilnius, Mykolo Romerio niversitetas, 2016 m. 164 p.

⁹ Ancelis P., Bučiūnas G., Šalčius M., Šlepetys R., Atskirų nusikalstamų veikų tyrimas. Vilnius, Mykolo Romerio niversitetas, 2016 m. 164 p.

tyrimų; 2014 m. – 95 ikiteisminiai tyrimai.¹⁰ Taigi galime pastebėti, kad šios temos nagrinėjimas yra ypač svarbus ir aktualus nepaisant to, kaip menkai yra išsivysčiusi Lietuvos Respublikos teismų praktika būtent šiuo aspektu arba, kad nuo BK įsigaliojimo iki 2015 m. BK 204 straipsnis buvo pakeistas du kartus¹¹, tai pat, kad autorių teisės yra labai neapibrėžtas ir sunkiai nusakomas ginamasis objektas. Bendra šio skyriaus išvada apibendrina BK 191-195 bei 204 straipsnių tobulėjimo stoka, intelektinės nuosavybės teisės sąvoką, kuri apima visus intelektinius objektus, yra išreiškiama kaip bendra teisių visuma susijusi su veiklos rezultatais, bei ekonominius nusikaltimus padaromus Lietuvos Respublikai. Nors prekių ir paslaugų ženklai yra apsaugoti intelektine ir autorių teisėmis yra sunku apginti ekonomiką, finansų tvarką bei finansų sistemą, kuomet pasitelkiant neleistiną veiką yra pažeidžiamos ne tik fizinių bei juridinių asmenų teisės, bet ir Lietuvos Respublikos ekonomika.

1.2. Teisinė atsakomybė: Baudžiamoji teisė. Nusikalstamos veikos sudėtis.

Pirmą kartą baudžiamosios teisės naudojimas po Lietuvos Respublikos nepriklausomybės paskelbimo 1918 m. susiformavo kai Lietuvos Valstybės Tarybos Prezidiumas 1919 m. sausio 16 d. priėmė Laikinąjį Lietuvos teismų ir jų darbo sutvarkymo įstatymą (Vyriausybės žinios, 1919, Nr. 2-3), kuris naudojosi buvusiu Rusijos baudžiamuoju statutu. Apie tuo metu buvusį baudžiamosios teisės apibrėžimą informacijos pateikta labai mažai, tačiau jau 2003 m. gegužės 1 d. įsigaliojo naujasis Lietuvos Respublikos baudžiamasis kodeksas kuris ir paskatino šios teisės šakos vystymąsi bei platesnės reikšmės aiškinimo paplitimą literatūroje. Kartu įsigaliojo ir naujieji Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodeksas bei Lietuvos Respublikos bausmių vykdymo kodeksas. Tai reiškia, kad *Lietuvos Respublikos teisinėje sistemoje buvo sukurti ir pradėjo galioti tarpusavyje suderinti pirmieji nacionaliniai kodifikuoti įstatymai, įtvirtinantys mūsų valstybės baudžiamosios politikos nacionalinius teisinius pagrindus.*¹² Remiantis tokia, 2010 metais pateikta informacija galima sudaryti aiškų vaizdą, kad nuo 2003 metų Lietuvoje prasidėjo baudžiamosios teisės vystymosi era. Nors pagrindiniai baudžiamosios teisės vystymosi požymiai pradėjo ryškėti tik 2003 metais, svarbu yra paminėti ir tai, kad *iki 1919 m. sausio 16 d. įteisėtu baudžiamuoju kodeksu yra laikomas Rusijos 1903 metais*

¹⁰ Abramavičius A., Švedas G., Gutauskas A., ir kiti. Baudžiamoji justicija ir verslas. Vilnius, Vilniaus Universiteto Teisės Fakultetas (2016), 255 p.

¹¹ Abramavičius A., Švedas G., Gutauskas A., ir kiti. Baudžiamoji justicija ir verslas. Vilnius, Vilniaus Universiteto Teisės Fakultetas (2016), 256 p.

¹² Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso komentaras. Specialioji dalis (213-330 straipniai), Vilnius, Vilniaus Universiteto teisės fakultetas, 2010. – 15p.

*patvirtintas kodeksas, kuris turėjo galios ir vokiečių okupacijos valdžiai.*¹³ Šis 1919 metais galiojęs baudsmių vykdymo kodeksas taip pat turi labai didelę istorinę reikšmę, kadangi Lietuvos Respublikai įgijus nepriklausomybę, tai buvo vienas iš ramsčių padėjusių kurtis tinkamai ir tiksliai nacionalinei teisei. Į šią pateiktą informaciją galima žiūrėti kaip į Lietuvos Respublikos baudžiamosios teisės vystymosi istorinį etapą, leidusį teisinei sistemai tobulėti. Šiai teisės šakai vystantis atsirado vis daugiau sričių kurias buvo būtina aptarti ir pradėti jas tobulinti siekiant palankaus rezultato teisės saugoje.

Pradedant 2003 m. kuomet įsigaliojo naujasis Lietuvos Respublikos baudžiamasis kodeksas, baigiant 2017 metų sausio mėnesio 1 dienos galiojančia baudžiamojo kodekso suvestine redakcija nėra sunku palyginti minėtojo kodekso 204 straipsnį ir jo sankcijas. Pirmajame patvirtintame Lietuvos Respublikos baudžiamajame kodekse 204 straipsnis skambėjo taip: kitos įmonės prekių ar paslaugų ženklo naudojimas. Šis straipsnio pavadinimas nuo 2003 metų pasikeitė minimaliai, kadangi dabar jis yra vadinamas “Svetimo paslaugų ar prekių ženklo naudojimas”. Šių straipsnių kontekstas taip pat šiek tiek keitėsi, tobulėjo bendrosios kodekso sąvokos kuomet atrodė jog nuo baudžiamosios nuo atsakomybės yra laisvi asmenys kurie nėra susiję su įmonėmis, prekėmis bei paslaugomis iki šių dienų, kuomet joks, nei fizinis, nei juridinis asmuo nėra atleidžiami nuo atsakomybės už svetimo prekių ar paslaugų ženklo naudojimą. Bene vienas svarbiausių faktų yra ne asmenys kurie yra paliečiami šio straipsnio, bet tai, kad Lietuvos Tarybų Socialinės Respublikos Baudžiamajame kodekse nei tokio, nei panašaus straipsnio nėra, o 204 straipsniu yra įvardintas “Pareigūno vardo pasisavinimas”, taiga šis straipsnis nagrinėjamai temai nėra aktualus. Nagrinėjant šį straipsnį plačiau vertėtų pirma dėmenį sutelkti į 2003 metų gegužės 1 d. įsigaliojusį baudžiamąjį kodeksą. Jame rašoma: “*1. Tas, kas neturėdamas leidimo kitos įmonės prekių ženklu pažymėjo didelį prekių kiekį ir pateikė jas realizuoti arba pasinaudojo kitos įmonės paslaugų ženklu ir dėl to padarė didelės žalos, baudžiamas teisės dirbti tam tikrą darbą arba užsiimti tam tikra veikla atėmimu arba bauda, arba laisvės apribojimu, arba laisvės atėmimu iki dviejų metų.*”¹⁴. Taigi iš karto pastebima, kad tuometinis baudžiamasis kodeksas šiuo klausimu buvo susikoncentravęs ne į civilius, bet į įmonėse dirbančius darbuotojus turinčius prieigą prie prekių ženklų, turėjo galimybę klastoti ir nelegaliai disponuoti padirbtomis prekėmis. Taip pat ryškiai išsiskiria apibrėžime minimas didelis kiekis ir didelė žala. Visai neseniai pasirodžiusiame naujosios redakcijos kodekse, apibrėžimas yra beveik identiškas, tačiau nebėra naudojami tokia

¹³ Andriulis V., Mockevičius R., Valeckaitė V., Lietuvos Valstybės teisės aktai (1918.II.16 – 1940.VI15), Vilnius, 1996. -872 psl.

¹⁴ Tesės aktų registras. Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso patvirtinimo ir įsigaliojimo įstatymas. Baudžiamasis kodeksas. <https://e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.2B866SFF7D43>. Žiūrėta 2013-03-02 18:03

apibrėžimai kaip įmonė. Sankcijos šiose redakcijose taip pat skiriasi, tik kitaip nei pačio straipsnio, pokyčiai yra kardinalūs. Neteistą veiką padariusiam asmeniui nėra uždraudžiama dirbti tam tikro darbo arba užsiimti tam tikra veikla, kaip minima baudžiamojo kodekso 204 str. “<...> *baudžiamas bauda arba laisvės atėmimu iki dviejų metų*”. Šios sankcijos nėra visiškai skirtingos, skiriasi tik jų kryptis, kadangi kaip jau minėta anksčiau 2003 m. įsigalėjusiame baudžiamajame kodekse nebuvo apgalvota supaprastinti šio straipsnio ir padaryti jo lanksčiu, todėl, kaip matome jis buvo labiau pritaikytas įdirbinančiųjų atitinkamose įmonėse, auditorijoms, tuo tarpu, baudžiamajam kodeksui tobulėjant, kuomet buvo rengiami du šio straipsnio pakeitimo momentai, jis tapo modernesnis, lankstesnis ir paprasčiau pritaikomas platesnei auditorijai.

Lyginant BK 204 str. antrąsias dalis vėl yra pastebimi skirtumai atsiradę laikotarpiu nuo 2003 m. iki 2017 m. kuomet visa Lietuvos Respublikos teisės sistema keitėsi, modernizavosi ir taikėsi ne tautos, o teisėsaugos patogumui, šiuo atveju pereinama nuo apibrėžtos baudžiamosios nuobaudos iki bendrosios t.y. nuo taikymo vienam aspektui ar asmeniui, iki galimybės šį straipsnį taikyti visiems baudžiamajė nusižengimą įvykdžiusiems asmenims. Taigi, antrojoje šio straipsnio dalyje 2003 m. gegužės 1 d. buvo nurodyta: “*Tas, kas neturėdamas leidimo kitos įmonės prekių ženklų pažymėjo nedidelį prekių kiekį ir pateikė jas realizuoti, arba pasinaudojo kitos įmonės paslaugų ženklų ir dėl to padarė žalą, padarė baudžiamąjį nusižengimą ir baudžiamas teisės dirbti tam tikrą darbą arba užsiimti tam tikra veikla atėmimu arba viešaisiais darbais, arba bauda, arba laisvės apribojimu.*”¹⁵ Antroji 204 straipsnio dalis, kaip matome taip pat apibrėžia įmonių veiklą, bet nemini kas įvyktų jei šia veikla užsiimantis asmuo naudotų ne “kitos įmonės” prekės ženklą, o “įmonės”, t.y. jei asmuo atliekanti nusikalstamą veiką nepriklausytų įmonėse dirbančių asmenų grupei. Tuo tarpu patobulintas baudžiamasis kodeksas neapibrėžia koks tai asmuo, kur jis dirba ir kuo užsiema, o tai reiškia, kad nepriklausomai nuo asmens padėties visuomenėje, atlikus ar pasikęsinus atlikti šią nusikalstamą veiką gresia pasekmės. Jei realizuojama ir disponuojama dideliais kiekiais, tuomet bausmė gali būti bauda arba laisvės atėmimas iki dviejų metų, jei kiekis vis dėl to nėra didelis, pažeidėjas baudžiamas “<...> *viešaisiais darbais, arba bauda, arba laisvės apribojimu.*”¹⁶. Iš karto galima matyti, kad sankcijos yra vienodos, tik skiriasi pradžia, kuomet 2003 m. išleistame ir patvirtintame kodekse yra rašoma apie teisės užsiimti su darbu susijusia veikla, ar apribojimu dirbti. Galima daryti išvadą, kad per visą straipsnio egzistavimo laikotarpį jo sudėtis pasikeitė minimaliai, jis buvo supaprastintas, padėta geriau

¹⁵ Lietuvos Respublikos baudžiamasis kodeksas. Lietuvos Respublikos bausmių vykdymo kodeksas. – Kaunas: UAB “Poligrafija ir informatika” – 2003., 78 psl.

¹⁶ Tesės aktų registras. Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso patvirtinimo ir įsigaliojimo įstatymas. Baudžiamasis kodeksas. <https://e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.2B866SFF7D43>. Žiūrėta 2013-03-06 17:49

jį suvokti ir naudingiau pritaikyti bendram jo naudojimui, tačiau pagalvojus, kad Lietuvos Respublikos teisė nuo nepriklausomybės atkūrimo dienų ne menkai pakito, galima pamatyti, kad šis straipsnis buvo apleistas teorine prasme. Jis labai menkai nagrinėtas literatūriškai, nors teismų praktikos yra pakankamai, kad būtų galima išgauti naudingas išvadas ir pateikti tikslesnę didelio ir nedidelio kiekio apibrėžimą, taip pat sužinoti kokios bausmės yra dažniausiai suteikiamos, kodėl ir kaip tai yra nusprendžiama.

Nepaisant to, kad BK 204 str. apriboja svetimų paslaugų ar prekių ženklo naudojimą, yra ir keletas kitų baudžiamajame kodekse pateikiamų straipsnių ribojančių neleistiną intelektinės nuosavybės naudojimą. Pavyzdžiui kiti LR BK straipsniai (191 – 195) numato atsakomybę už: *“Literatūros, mokslo ar meno kūrinio atgaminimą; neteisėtų kopijų platinimą; Autorystės pasisavinimą; informacijos apie autorių teisių ar gretutinių teisių valdymą sunaikinimą ar pakeitimą; prekių žymėjimą svetimu prekės ženklu.”*¹⁷ Įvykdžius nors vieną iš anksčiau paminėtų nusikalstamų veikų gresia baudžiamosios ar administracinės atsakomybės atsiradimas. Kad ir kokie sunkūs atrodytų šie nusikaltimai, didžiausia skiriama bausmė išlieka vos trys metai laisvės atėmimo, tačiau ši bausmė yra gaunama už svetimų paslaugų ar prekių ženklo naudojimą, atlikus kitas nusikalstamas veikas, taip pat susijusias su intelektinės teisės pažeidimu (BK 191-195) jos yra laikomos nesunkiais nusikaltimais. Įvykdžius anksčiau paminėtas nusikalstamas veikas atsakomybės atsiradimo pagrindu tampa materialinė žala, patirti piniginiai nuostoliai, kadangi yra žymimi materialūs objektai, atsakomybė kyla dėl jų žymėjimo bei disponavimo ir naudojimo.

Dar vienas punktas kurį yra svarbu paminėti, tai prekyba internetu. Nėra apibrėžta, kad neteisėto prekės ženklo platinimas internetu yra saugus prekybos būdas, vienas iš kelių būdų greitai demaskuoti neteisėtą disponavimą padirbtomis prekėmis, yra užsakymas per internetą. Pavyzdžiui: pastebėjus prekeivį kuris disponuoja gerai žinomo prekės ženklo gaminiais internete, galima prekę užsisakyti, o ją gavus patikrinti jos autentiškumą su specialisto pagalba, taip įsitikinant ar naudojamas prekės ženklas yra tikras ar padirbtas. Kuomet internetu pardavinėjami produktai būna su netikru prekės ženklu, kyla administracinė arba baudžiamoji atsakomybė. *“Dažnėja atvejų, kai prisidengiant žymiais prekių vardais, internete vykdomi nusikaltimai nukreipiant į neteisėtą duomenų rinkimą, turtą ar teisę į jį.”*¹⁸ Kuomet prisidengiama žymiais prekių pavadinimais ir parduodamos/disponuojamos prekės yra

¹⁷ Dalinkevičius B. Nusikaltimai ir kiti teisės pažeidimai intelektinei nuosavybei; Vilnius, Lietuvos Kriminalinės policijos biuras. 2015 m. gruodžio 15 d.,

¹⁸ Dalinkevičius B. Nusikaltimai ir kiti teisės pažeidimai intelektinei nuosavybei; Vilnius, Lietuvos Kriminalinės policijos biuras. 2015 m. gruodžio 15 d.,

padirbtos, dažniausiai tai susiję su neteisėtu svetimo prekių ir paslaugų ženklo naudojimu, tačiau gali pasitaikyti ir tokie atvejai, kuomet prekiaujant prisidengus žymiais prekių ženklais, yra ne tik disponuojama neteisėtomis prekėmis, taip užsidirbant, bet ir renkama informacija apie asmenis, jų adresai, vardai ir pavardės. Šią informaciją galima panaudoti ir kitomis nusikalstamoms veikoms vykdyti, pvz. plėšimams.

Kalbant apie autorinių, privatinių ir intelektinių teisių saugojimą, verta paminėti ir gynimo būdus. *“Baudžiamuosius teisių gynimo būdus (baudžiamąją atsakomybę) už autorių teisių ir gretutinių teisių pažeidimus Lietuvoje reglamentuoja baudžiamasis kodeksas (toliau - BK)¹⁹, o jų taikymą baudžiamojo proceso kodeksas (toliau – BPK)²⁰. ”BK 191-192 str. numato baudžiamąją atsakomybę už autorių teisių ir gretutinių teisių pažeidimus (autorystės pasisavinimą ir literatūros, mokslo, meno kūrinio ar gretutinių teisių objekto neteisėtą atgaminimą, neteisėtų kopijų platinimą, gabenimą ar laikymą komercijos tikslais), tuo tarpu BK 193 str. numato baudžiamąją atsakomybę už informacijos apie autorių teisių ar gretutinių teisių valdymą sunaikinimą arba pakeitimą, o BK 194 str. už neteisėtą autorių teisių ar gretutinių teisių techninių apsaugos priemonių pašalinimą. Taip pat atkreiptinas dėmesys, jog pastaraisiais keletą metų ženkliai mažiau užregistruota ir išnagrinėta baudžiamųjų bylų, o 2014-2015 metais neišnagrinėta nė vienos baudžiamosios bylos dėl autorių teisių ir gretutinių teisių pažeidimų. Tai gali būti pasekmė, kad 2013 metais buvo panaikintas Kriminalinės policijos biure Intelektinės nuosavybės teisių poskyris ir patirtį turinys specialistai perkelti dirbti į kitus skyrius, nesusijusius su intelektinės nuosavybės teisių pažeidimais”.*²¹ Autorinių teisių ir gretutinių teisių pažeidimą reglamentuojantys 191-195 straipsniai nagrinėjama temą atskleidžia labai nežymiai, kadangi svetimo prekių ar paslaugų ženklo naudojimo pagrindas susideda iš BK 204 str, reglamentuojančio pramoninės nuosavybės teisę, tačiau BK ši veika yra aprašyta tik bendraisiais bruožais, pabrėžiant pažymimų ir disponuojamų prekių kiekį, kuomet Prekių ženklų įstatyme šis straipsnis yra išplečiamas plačiau, paaiškinama jo pilna reikšmė ir naudojimas. Teisinė atsakomybė už prekių ženklo savininko teisių pažeidimą yra nustatyta ne tik Prekių ženklų įstatyme, bet ir kituose įstatymuose. Antai Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso 308 straipsnyje (2000 m. balandžio 20 d. redakcija) už prekių, pažymėtų prekių ir paslaugų ženklu, tapačiu ar klaidinamai panašiu į įstatymų nustatyta tvarka

¹⁹Valstybės žinios, 2000, Nr. 89-2741; Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso patvirtinimo ir įsigaliojimo įstatymas. Baudžiamasis kodeksas., 2000-10-25;

²⁰Valstybės žinios, 2002, Nr. 37-1341; Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso patvirtinimo ir įsigaliojimo įstatymas. Baudžiamjo proceso kodeksas., 2002-04-09;

²¹Advokatės Editos Ivanauskienės kontora: Autorių teisių ir gretutinių teisių gyvimo priemonių taikymo ataskaita; Advokatė, patentinė patikėtinė Edita Ivanauskienė LL.M. 10/22/2015;

saugomą prekių ir paslaugų ženklą, gaminimą, laikymą, gabenimą ar platinimą komerciniais tikslais, taip pat įstatymų nustatyta tvarka saugomo paties prekių ir paslaugų ženklo (egzempliorių) atgaminimą, naudojimą, laikymą, gabenimą ar platinimą komerciniais tikslais be prekių ir paslaugų ženklo savininko sutikimo buvo nustatyta baudžiamoji atsakomybė. Baudžiamoji atsakomybė įtvirtinta ir baudžiamojo kodekso 204 straipsnyje (2004 m. liepos 5 d. redakcija), pagal kurią baudžiamas tas, *kas neturėdamas leidimo svetimu prekių ženklu pažymėjo prekes ar pateikė jas realizuoti arba pasinaudojo svetimu paslaugų ženklu ir dėl to padarė žalą*.²² Šioje ištraukoje iš Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo nutarimo yra naudojama senesnės redakcijos informacija (t.y. 2000 m. ir 2004 m.), tačiau bendras sudaromas vaizdas išlieka toks pats, kadangi dabar, 2017 m. sausio mėn. redakcijoje, 204 str. baudžiamajame kodekse atliekiamas toks pats straipsnio apibrėžimas.

Vienas didžiausių išskylančių klausimų yra autorinių teisių ir pramoninių teisių sutapatinimas. Ar tai vienas ir tas pats saugomas objektas, ar skiriasi ši objekto požymiai. Iš pirmo žvilgsnio gali pasirodyti, kad autorių teisės, saugančios meno kūrinį ir nuosavybės teisė į juos, yra labai panašios į pramoninę teisę, saugančią komercinę prekę ar paslaugos naudojimo pusę, t.y. apsaugančią prekę ar paslaugą tiek, kad nenukentėtų jos gamintojas, nebūtų patirti materialiniai nuostoliai naudojant produktą komercinėje veikloje, jį kopijuojant ar platinant. Vis dėl to pramoninė teisė susikoncentruoja ne tik į padaromus materialinius nuostolius, bet ir į produkto ar paslaugos gero vardo išsaugojimą, asmenų kurie naudojami šia paslauga ar preke gerove.

Norint svetimų prekių ir paslaugų ženklo naudojimą vadinti nusikalstama veika visų pirma reikia nustatyti nusikalstamos veikos požymius, identifikuoti tai kaip įstatymo pažeidimą. Vertinant atliktą veiksmą reikia surinkti visus galimu įrodymus, kad atlikta veika būtų kvalifikuota kaip nusikaltimas ir teisių pažeidimas. *“Vertinant žmogaus poelgį kaip nusikalstamą ar nenusikalstamą, baudžiamajoje teisėje naudojamas nusikalstamos veikos sudėties modelis. Remiantis šiuo modeliu, norint padaryti išvadą apie nusikalstamą ar nenusikalstamą veikos pobūdį, būtina nustatyti nusikalstamos veikos sudėtį, kaltininko veikoje, t.y. faktą, kad asmens poelgiui yra būdingi visi baudžiamajame įstatyme numatytos ir draudžiamos veikos požymiai. Taigi nusikalstamos veikos sudėtis – tai teisinė žmogaus poelgio priešingumo baudžiamajai teisei išraiška.”*²³. Vis dėl to nusikalstamos veikos sudėtis yra

²²Lietuvos Respublikos Konstitucinis teismas, nutarimas dėl Lietuvos Respublikos Prekių ženklų įstatymo 51 straipsnio (2000 m. spalio 10 d. redakcija) 3 dalies atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai 2009 m. kovo 27 d., Vilnius

²³Piesliakas V. Lietuvos baudžiamoji teisė. Pirmoji knyga. Baudžiamasis įstatymas ir baudžiamosios atsakomybės pagrindai. Justitia., Vilnius 2009 m. 185 psl.

sudaryta iš **objektyviųjų ir subjektyviųjų** požymių. Objektyvieji nusikalstamos veikos sudėties požymiai apibūdina veiką atlikusio asmens elgesį, išorinius veikos požymius. Prie šių požymių galime priskirti: saugomas vertybes, kurios yra pažeidžiamos atliekant nusikalstamą veiką, nusikalstamos veikos padarymo būdą, pavojingą veiką, veikos dalyką, laiką, nusikalstamos veikos padarymo aplinkybes bei priemones. Taip pat prie objektyviųjų nusikalstamos veikos požymių galime priskirti ir nusikalstamos veikos padarinius. Kaip jau minėta prie šių nusikalstamos veikos požymių yra priskiriami išoriniai veikos požymiai, tokie kaip nusikalstamą veiką atlikusio asmens amžius. Taip pat svarbu paminėti, kad nusikalstama veika negali egzistuoti be priežastinio ryšio (t.y. be ryšio tarp padarytos veikos ir atsiradusių neigiamų padarinių.). *“Priimtina, kad nusikalstamos veikos sudėtį sudaro keturi elementai: objektas, objektyvioji pusė, subjektas, subjektyvioji pusė”*²⁴. Kaip matome, objektyviųjų nusikalstamos veikos požymių yra ženkliai daugiau, todėl jie yra skirstomi į dar dvi grupes: 1. Apibūdinančius asmenį atlikusį nusikalstamą veiką; 2. Apibūdinančius atliktą nusikalstamą veiką. Vienu iš objektyviųjų požymių yra laikomas nusikalstamos veikos dalykas. *“Nusikaltimo dalykas – tai konkretūs materialaus pasaulio daiktai, kuriuos veikiant daroma žala teisiniams gėriams ar keliamo tokios žalos grėsmė.*²⁵ *BK 204 straipsnio 1 numato, kad pagal šią dalį atsako tas, kad neturėdamas leidimo svetimu prekių ženklų pažymėjo didelį prekių kiekį ar pateikė jas realizuoti arba pasinaudojo svetimu paslaugų ženklų ir dėl to padarė didelę žalą. BK 204 straipsnio 2 dalis numato, kad pagal šią dalį atsako tas, kad neturėdamas leidimo svetimu prekių ženklų pažymėjo nedidelį prekių kiekį ar pateikė jas realizuoti arba pasinaudojo svetimu paslaugų ženklų ir dėl to padarė žalą. Kaip teigia D. Stasiulis, galėtume daryti išvadą, kad BK 204 straipsnyje nustatytų nusikalstamų veikų dalykas yra “kitam asmeniui priklausantis (svetimas) prekės ar paslaugų ženklas bei tokiu ženklų pažymėtos prekės.”*²⁶ Taigi, pagal BK 204 straipsnį, matome, kad veikos dalykas yra svetimas prekės ar paslaugos ženklas. Toliau nagrinėjant objektyviąją pusę susijusią su šiuo straipsniu, pastebime, kad padariniu tampa didelė arba nedidelė žala padaryta prekės ženklo savininkui, o pagal BK 15 straipsnio 1 dalį, galime susidaryti išvadą, kad kaltu yra laikomas asmuo tyčia ar dėl neatsargumo padaręs minėtą nusikalstamą veiką. Tokie objektyvieji požymiai kaip atlikimo būdas, laikas ir t.t. negali būti nustatyti nagrinėjant BK 204 straipsnį, kadangi tai priklauso nuo susidariusios situacijos.

Kita požymių grupė yra subjektyvieji požymiai, į juos įeina: kaltė bei pakaltinamumas, tikslas ir motyvai. Šie subjektyvieji požymiai taip pat negali būti nustatyti remiantis vien tik nagrinėjamo

²⁴Apanavičius M.; Pavilionis V. Nusikalstimų kvalifikavimo teoriniai pagrindai. Vilnius, 1980, p.56

²⁵Abramavičius. A. *et al.* Baudžiamoji teisė. Trečiasis pataisytas ir papildytas leidimas. Vilnius: Eurigmas, 2001, p. 166;

²⁶Abramavičius A., Švedas G., Gutauskas A., ir kiti. Baudžiamoji justicija ir verslas. Vilnius, Vilniaus Universiteto Teisės Fakultetas (2016), 262 p.

straipsnio sudėtimi, kadangi jie irgi yra priklausomi nuo nusikalstamos veikos, susidariusios situacijos. Tačiau nagrinėjant objektyviąją ir subjektyviąją nusikalstamos veikos sudėtis būtina paminėti ir pagrindinius bei fakultatyvius nusikalstamos veikos požymius, kurie paminėti žemiau esančioje lentelėje.

1.2. Lentelė Nusikalstamos veikos sudėties požymiai.

Nusikalstamos veikos sudėties požymiai	Pagrindiniai nusikalstamos veikos sudėties požymiai	Fakultatyvūs nusikalstamos veikos sudėties požymiai
Objektyvieji nusikalstamos veikos požymiai	<ol style="list-style-type: none"> 1. Baudžiamojo įstatymo saugomos vertybės; 2. Pavojinga veika; 3. Įstatyme numatyti pavojingi nusikalstamos veikos padariniai; 4. Priežastinis padarytos veikos ir kilusių įstatyme numatytų pavojingų padarinių ryšys; 5. Asmens, trauktino baudžiamojon atsakomybėn, amžius 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Nusikalstamos veikos dalykas; 2. Nusikalstamos veikos padarymo būdas; 3. Nusikalstamos veikos padarymo laikas; 4. Nusikalstamos veikos padarymo vieta; 5. Nusikalstamos veikos padarymo priemonės; 6. Nusikalstamos veikos padarymo aplinkybės; 7. Specialaus subjekto požymis;
Subjektyvieji nusikalstamos veikos požymiai	<ol style="list-style-type: none"> 1. Pakaltinamumas; 2. Kaltė; 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Nusikalstamos veikos padarymo tikslas; 2. Nusikalstamos veikos padarymo motyvas;

Šaltinis: Piesliakas V. Lietuvos baudžiamoji teisė. Pirmoji knyga. Baudžiamasis įstatymas ir baudžiamosios atsakomybės pagrindai. Justitia, Vilnius 2009 m. 194 psl.

Nagrinėjant šio straipsnio sudėtį galime pastebėti, kad nusikalstamos veikos sudėtis yra materialioji, tai reiškia, kad vienas iš pagrindinių požymių yra nusikalstamos veikos padariniai, šiuo atveju tai reiškia, kad atlikta veika sukelia žalą. Nusikalstamos veikos dalyku yra laikoma ekonomika ir verslo tvarka, tuo tarpu nusikalstamos veikos pavojingumą atspindi prekių, pažymėtu svetimu prekių ženklų kiekis, jų realizavimo apimtis. Vis dėl to, tokių požymių kaip nusikalstamos veikos padarymo

būdas, laikas, priemonės, aplinkybės, tikslas bei motyvas be suteiktos situacijos negalime žinoti. Ši lentelė puikiai apibūdina ir apibendrina anksčiau minėtus subjektyviusius ir objektyviusius požymius, leidžia pažvelgti ir kuo skiriasi pagrindiniai ir fakultatyvūs nusikalstamos veikos požymiai. Nors visi anksčiau paminėti nusikalstamos veikos požymiai yra nagrinėjami ir įrodinėjami, jie nėra išskirstomi, bet pateikiami kartu, nagrinėjant bylą.

1.2.1. Baudžiamosios teisės ir administracinės teisės santykis

Visų prима vertėtų paminėti, kad nuo 2016-12-31 administracinių teisių pažeidimo kodeksas nustojo galioti, vietoj to buvo priimtas administracinių nusižengimų kodeksas ²⁷ *“Isigaliojus administracinių nusižengimų kodeksui, netenka galios administracinių teisės pažeidimų kodeksas su visais pakeitimais ir papildymais”*. Kadangi administracinių teisės pažeidimų kodeksas neteko galios, šiam skyriuje bus paaiškinti panašumai ir skirtumai tarp administracinių teisės pažeidimų kodekso (toliau – ATPK) ir administracinių nusižengimų kodekso (toliau – ANK). Reiktų paminėti, kad *“už iki 2017 m. sausio 1 d. padarytas administracinių teisės pažeidimų kodekse numatytų administracinių teisės pažeidimų požymių turinčias veikas, už kurias nuo 2017 m. sausio 1d. atsakomybė nustatyta Lietuvos Respublikos baudžiamajame kodekse, skiriamos administracinių teisės pažeidimų kodekso nustatytos nuobaudos administracinių teisės pažeidimų kodekso numatyta tvarka.”*²⁸ Vis dėl to, nagrinėjama nusikalstama veika dėl svetimų prekių ir paslaugų ženklų naudojimo naujajame kodekse yra priskiriama prie administracinių nusižengimų, susijusių su nuosavybe, turtinėmis teisėmis ir turtiniais interesais. Šiuo atveju turtinių interesų pažeidimas yra padaromas pramoninei nuosavybei pagal administracinių nusižengimų kodekso 125 straipsnį, įvardijam kaip *“ pramoninės nuosavybės teisių pažeidimas”*. Svarbu paminėti ir tai, kad iki tol buvusiame ATPK, šis straipsnis vadinosi taip tai, tačiau jo numeris ir sudėtis skyrėsi. Naujajame ANK 125 straipsnio 1 dalyje yra pabrėžiama, kad *“Svetimu prekių ženklų neteisėtai pažymėtų prekių laikymas ar gabenimas komerciniais tikslais arba naudojant svetimą dizainą ar išradimo patentą neteisėtai pagamintų prekių laikymas ar gabenimas komerciniais tikslais užtraukia baudą nuo dviejų šimtų aštuoniasdešimt iki šešių šimtų eurų”*²⁹. Šiame kodekso straipsnyje yra pabrėžiama, kad minėta sankcija taikoma tik tuo atveju jei neleistiniais prekių ženklais pažymėtos prekės yra: gabenamos, laikomos, naudojamas svetimas dizainas, išradimo

²⁷ Lietuvos Respublikos Administracinių nusižengimų kodekso patvirtinimo, įsigaliojimo ir įgyveninimo tvarkos įstatymas, 2015 m. birželio 25 d., Nr. XII-1869, Vilnius

²⁸ Lietuvos Respublikos Administracinių nusižengimų kodekso patvirtinimo, įsigaliojimo ir įgyveninimo tvarkos įstatymas, 2015 m. birželio 25 d., Nr. XII-1869, Vilnius

²⁹ Lietuvos Respublikos Administracinių nusižengimų kodeksas, Lietuvos Respublika., 2015 m. birželio 25 d. įsakymu Nr. XII-1869

patentas. Taip pat kelis kartus pasikartoja terminas “komercinis”. Kas detaliau reikštų “prekybines” prekes. Tai yra pirmasis ANK ir ATPK skirtumas. Taip pat ANK kodekse rašoma, kad atlikus šią nusikalstamą veiką pakartotinai galima užsitraukti baudą nuo šešių šimtų iki aštuonių šimtų penkiasdešimt eurų. Kaip bus atskleista tolimesnėje darbo eigoje, ATPK tokio nurodymo nebuvo, todėl tai yra vienas iš šių kodeksų skirtumų. ANK 125 straipsnio 3 dalyje rašoma, kad “*už šio straipsnio 1, 2 dalyse numatytus administracinius nusižengimus privaloma skirti svetimu prekių ženklų neteisėtai pažymėtų prekių arba panaudojant svetimą dizainą ar išradimo patentą neteisėtai pagamintų prekių ir jų gamybos priemonių ar įrangos konfiskavimą*”³⁰. Panaši šio straipsnio interpretacija buvo ir buvusiam ATPK 214²⁷ straipsnyje, kurio apibrėžimas bus pateiktas tolimesnėje darbo eigoje. Lyginant ANK ir BK pastebimas skirtumas tarp kiekių apibrėžtumo, kadangi ANK visiškai nėra minimi laikomų ir gabenamų prekių kiekiai, o BK turi apibrėžimus “didelis kiekis” ir “nedidelis kiekis”. Taip pat privalu paminėti ir tai, kad BK 204 straipsnio kalbama apie prekių realizavimą, žymėjimą ko nėra nurodoma ANK.

Kaip minėta anksčiau ATPK svetimų paslaugų ar prekių ženklo naudojimas yra įvardijamas 214²⁷ straipsnyje, kuris pavadintas “Pramonės nuosavybės teisių pažeidimas”. Remiantis anksčiau paminėtu ATPK straipsniu, pastebimas skirtumas tarp administracinės ir baudžiamosios atsakomybės atskyrimo susijusio su svetimų prekių ir paslaugų ženklo naudojimo. Baudžiamoji atsakomybė, kitaip nei administracinė atsakomybė atsiranda už konkrečias, straipsnyje nurodytas nusikalstamas veikas kurios gali būti atliekamos tiek dėl materialios, tiek dėl nematerialios naudos siekimo, kuomet administracinė atsakomybė atsiranda siekiant materialios naudos: “*Prekių, neteisėtai pažymėtų svetimu prekių ženklų, laikymas ar gabenimas siekiant turtinės naudos arba prekių, neteisėtai pagamintų panaudojant svetimą dizainą ar išradimo patentą, laikymas ar gabenimas siekiant turtinės naudos – užtraukia baudą nuo dviejų šimtų aštuoniasdešimt devynių iki penkių šimtų septyniasdešimt devynių eurų su prekių, neteisėtai pažymėtų svetimu prekių ženklų, ar prekių, neteisėtai pagamintų panaudojant svetimą dizainą ar išradimo patentą, ir jų gamybos priemonių ar įrangos konfiskavimu.*”³¹. Baudžiamajame kodekse, nepaisant to, kad yra apibrėžiamas realizuojamų prekių kiekis t.y. “didelis kiekis”, “nedidelis kiekis” nėra apibrėžiamo nusikalstamos veikos tikslo, kuomet administracinių teisės pažeidimų kodekse yra nurodomas materialios naudos siekimo tikslas, tačiau realizuojamų objektų kiekis nėra įvardijamas. Taigi, nepaisant to, kad BK 204 straipsnyje nurodomas realizuojamų prekių kiekis,

³⁰ Lietuvos Respublikos Administracinių nusižengimų kodeksas, Lietuvos Respublika., 2015 m. birželio 25 d. įsakymu Nr. XII-1869

³¹ Lietuvos Respublikos administracinių pažeidimų kodeksas, Vilnius.

susidaroma nuomonė, kad realizuojant “didelį kiekį” šių prekių jos gali būti tiek atlygintinos, tiek neatlygintinos.

Vienas didžiausių skirtumų matomų tarp BK ir ATPK, tai “didelio kiekio” neapibrėžtumas, bei atlygintinumas įvykdžius nusikalstamas veikas. Pagal šiuos du skirtingus straipsnius galima pastebėti, kad naudojant svetimus prekių ar paslaugų ženklus, ir nesiekiant naudos, nusikalstamą veiką atliekančiam asmeniui iškyla baudžiamoji atsakomybė, tuo tarpu, kai yra siekiama turtinės naudos, atsiranda administracinė atsakomybė, tačiau pasižiūrėjus į šiuos straipsnius atidžiau, jei materialios naudos siekiantis asmuo suklastoja didesnį prekių ar paslaugų ženklų kiekį, jam vėlgi gresia baudžiamoji atsakomybė, kas mums atskleidžia jog šie du straipsniai yra ne iki galo suderinti. Pastebint ATPK 214²⁷ straipsnį, jame nėra nurodytas klastočių kiekis, kas gali suklaidinti ir pašlinti dvėjonę, kaip atskirti šiuos du straipsnius pagal realizacijos kiekį. Tik BK yra minimi dideli ir nedideli kiekiai. Dar vienas šių straipsnių skirtumas yra tas, kad ATPK minimais laikymas ir gabenimas, tačiau nėra minimas realizavimas, kas yra bene svarbiausias punktas BK 204 straipsnyje, taip pat kaip gaminimas ir pateikimas. Tai dar vienas įrodymas, kad šie straipsniai yra ne pilnai suderinti tarpusavyje. Šis skirtumas drastiškai pakeičia minėtųjų straipsnių naudojimą, kadangi BK 204 straipsnis yra pateikiamas kaip aktualesnis ir svarbesnis. Taigi, BK 204 straipsnis yra sudarytas remiantis kiekybe, kuomet ATPK orientuojasi į turtą, laikymą bei gabenimą, taip nerealizuojant prekių.

1.2.2. Civilinės atsakomybės atsiradimas

Baudžiamoji atsakomybė ir civilinė atsakomybė naudojant svetimą prekių ar paslaugų ženklą yra siejama Prekių ženklo licencijos sutartimi. *“Prekių ženklo licencinė sutartis yra viena iš civilinių sutarčių, taip pat viena iš sutarčių dėl teisės į prekių ženklą rūšių: teisė į prekių ženklą gali būti ne tik licencijuojama (Prekių ženklų įstatymo [2] 44 straipsnis; toliau – PŽI), bet ir perduodama (PŽI 43 straipsnis) arba įkeičiama (PŽI 45 straipsnis).”*³² Iš šios citatos galime suprasti, kad prekės ženklo licencija yra kaip atskira sutartis, tačiau galima sudaryti ir franšizę sutartį. Šios dvi civilinėje teisėje naudojamos sutartys apsaugo prekės ar paslaugos ženklo gamintoją, sudarytoją, savininką, nuo neleistino jo prekės ženklo naudojimo. *“Be šių tradicinių teisės į prekių ženklą sutarčių rūšių, galima išskirti franšizės sutartį, pagal kurią viena šalis įsipareigoja perduoti už atlyginimą kitai šaliai (naudotojui) tam tikram terminui arba neterminuotai teisę naudotis verslo tikslais inter alia teisę į*

³² Želvys A. Prekių ženklo licencinės sutarties ir franšizės sutarties santykis Vilniaus universiteto Teisės fakulteto Privatinių teisės katedros doktorantas; Vilnius, ISSN 1392–1274. TEISĖ 2009 73; 1 psl.

prekių ženklą (Civilinio kodekso 6.766 straipsnio 1 dalis; toliau – CK).³³Nors šios sutartys yra sudarytos apsaugoti prekių ar paslaugų ženklą, bei jų savininką nuo neleistino jų kopijavimo, tai neužkerta nusikalstamų veikų. Baudžiamojo kodekso 204 straipsnyje aiškiai yra nurodomo, kad pateikta sankcija yra taikoma, kai svetimas prekės ar paslaugos ženklas yra naudojamas negavus leidimo. Šiuo atveju leidimu yra laikoma franšizės sutartis. Iš prekės ženklo savininko negavus sutikimo (nesudarius franšizės sutarties) bet koks svetimo ženklo naudojimas gali būti laikomas nusikalstama veika, vertinama kaip administracinės ar baudžiamosios teisių pažeidimai.

“BK 15 straipsnio 1 dalyje įtvirtinta, kad asmuo pripažįstamas kaltu padaręs nusikaltimą arba baudžiamąjį nusižengimą, jeigu jis šią veiką padarė tyčia ar dėl neatsargumo.³⁴Kaip teigia D. Stasiulis, BK 204 straipsnyje nustatytų nusikalstamų veikų subjektyviosioms pusėms būdinga tiesioginė ir netiesioginė tyčia.”³⁵ Didelę baudžiamosios ir administracinės atsakomybės atsiradimo dalį sudaro neteisėtas ir negalimas ženklo naudojimas negavus savininko leidimo, tačiau net ir sudarius franšizės sutartį, galima įvykdyti nusikalstamą veiką netiesiogine tyčia. Atsiradusią civilinę atsakomybę būtų galima laikyti prevencijos bei laikinosios apsaugos apsaugos užtikrinimo priemone. Tokios priemonės leidžia nukentėjusiajam kreiptis dėl civilinio ieškinio, reikalauti tiek materialios žalos atlyginimo, tiek nematerialios žalos įvertinimo ir piniginio įvertinimo. Kaip pavyzdį būtų galima pateikti Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nagrinėtą bylą kurioje ginčas dėl intelektualinės nuosavybės apsaugos, prekės ženklo ir subdomeno vardo santykio ir jų savininkų teisių apimties: *“Prekių ženklų įstatymo 38 straipsnis reglamentuoja ženklo savininko teises. Šio straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad įregistruoto ženklo savininkas turi išimtinę teisę uždrausti kitiems asmenims be jo sutikimo komercinėje veikloje naudoti bet kokį žymenį, kuris yra: 1) tapatus įregistruotam ženklui tapatioms prekėms ir (ar) paslaugoms; 2) tapatus įregistruotam ženklui tapatioms ar panašioms prekėms ir (ar) paslaugoms ar klaidinamai į jį panašus ir dėl to yra tikimybė suklaidinti visuomenę, įskaitant ir klaidinamą asocijavimą su įregistruotu ženklu; 3) tapatus įregistruotam ženklui nepanašioms prekėms ir (ar) paslaugoms ar klaidinamai panašus į jį, jeigu įregistruotasis ženklas Lietuvos Respublikoje turi reputaciją ir jeigu dėl neteisėto tokio žymens vartojimo įgyjamas nesąžiningas pranašumas arba pažeidžiamas to ženklo skiriamasis požymis, arba pakenkiama jo reputacijai. Šiuo paskutiniuuoju skiriamojo ženklo požymio pažeidimu pripažįstamas atvejis, kai skelbimuose ar kitose visuomenės*

³³ Želvys A. Prekių ženklo licencinės sutarties ir franšizės sutarties santykis Vilniaus universiteto Teisės fakulteto Privatinės teisės katedros doktorantas; Vilnius, ISSN 1392–1274. TEISĖ 2009 73; 1 psl.

³⁴ Lietuvos Respublikos baudžiamasis kodeksas (su papildymais ir pakeitimais). Valstybės žinios, 2000, Nr. 89-2741.

³⁵ Levon J. Baudžiamoji atsakomybė už svetimo prekių ar paslaugų ženklo naudojimą. Vytauto Didžiojo Universitetas. ISSN 2029-4239 (online) Teisės apžvalga Law review No. 2 (14), 2016, p. 229-249;

*informavimo priemonėse žymuo atgaminamas arba nurodomas taip, kad gali susidaryti įspūdis, kad atitinkamas ženklas yra tapęs bendrinium tam tikrų prekių ir (ar) paslaugų pavadinimu (Prekių ženklų įstatymo 38 straipsnio 3 dalies 2 punktas). Pažymėtina, kad įregistruotojo ženklo savininkas turi išimtinę teisę uždrausti kitiems asmenims be jo sutikimo komercinėje veikloje naudoti žymenį, atitinkantį bent vieną iš nurodytų trijų sąlygų.*³⁶ Ši nutartis atskleidžia, kokias teises turi ženklą užregistravęs asmuo. Apibendrinant šią nutartį pastebima, kad ženklo savininkas turi teisę uždrausti bet kokią prekės ar paslaugos ženklo naudojimą, kuris galėtų pakenkti prekės ar paslaugos ženklo (atstovaujamos įmonės) įvaizdžiui. Taip pat civilinėje teisėje pastebimas tapataus ženklo naudojimo fenomenas, kurio negalima pastebėti Europos Sąjungos teisėje (nėra tapataus ženklo naudojimo reglamentuojančių įstatymų ar teisės aktų). Šios nutarties pagrindas yra paaiškinti Prekių ženklų įstatymo 38 straipsnio 3 dalies 2 punktą, pateikti ir išaiškinti prekės savininko teises ne tik tada kai be leidimo yra naudojamas jo sukurtas prekės ženklas, bet ir tuomet, kai dėl prekės ženklo tapatumo kitam ženklui gali kilti problemų dėl reputacijos išlaikymo ar klientų klaidinimo. Civilinę atsakomybę galime laikyti savotiška prevencijos forma, neleidžiančia šiai nusikalstamai veikai plisti.

1.3. Svetimų prekių ir paslaugų ženklų naudojimo vertinimas Europos Sąjungoje

Ne paslaptis, kad Lietuvos Respublikai įstojus į Europos Sąjungą (toliau ES) teko keisti ne vieną įstatymą, kad atitiktumėme bendrą Europos Sąjungos iškeltą standartą kuris yra taikomas visoms įstojusioms šalims. Tačiau nepriklausomai nuo to, kaip mes keičiame savo įstatymus, bendra įstatymo esmė (jei tai neprieštarauja Lietuvos Respublikos Konstitucijai) turi atitikti būtent nustatytą Europos Sąjungos reikalavimą. Žiūrint plačiau galime išsikelti sau klausimą, o kaipgi į svetimo prekių ir paslaugų ženklo naudojimą reaguoja Europos Sąjunga ir kokie nuostatai galioja ten? Visų pirma mokslininkai pabrėžia, kad *“ES nėra susiformavusios vienodos praktikos, o kai kuriose šalyse expressis verbis netgi įtvirtina, kad baudžiamoji atsakomybė taikoma ne tik už tų pačių, bet ir panašių prekės ar paslaugų ženklų naudojimą.”*³⁷ Taigi galima pastebėti, kad ne tik prekių ir paslaugų ženklų kopijavimas, bet ir panašių ženklų, galinčių suklaidinti asmenį įsigyjantį prekę arba norinčiu pasinaudoti tam tikromis paslaugomis, kūrimas bei naudojimas gali užtraukti tokią pačią baudžiamąją atsakomybę. Išsiaiškinus tai, kad baudžiamoji atsakomybė kylą ir už naudotojų klaidinimą galime prieiti prie tikslesnio apibrėžimo, kad nepriklausomai ar bandoma pasipelninti klaidinant ar plagijuojant,

³⁶ Lietuvos Aukščiausiojo teismo nutartis Lietuvos respublikos vardu. Civilinė byla Nr. 3K-3-58/2014 (S); Teisminio proceso Nr. 2-55-3-02413-2009-6; Procesinio sprendimo kategorija: 87. 2014-02-28;

³⁷ Abramavičius A., Švedas G., Gutauskas A., ir kiti. Baudžiamoji justicija ir verslas. Vilnius, Vilniaus Universiteto Teisės Fakultetas (2016), 262 p.

teismų praktika rodo, kad asmuo nėra atleidžiamas nuo bendros atsakomybės. Svarbu atskirti kuo svetimo prekės ar paslaugos ženklo naudojimas ir šio ženklo kopijavimas skiriasi. Visų pirma kopijuojant prekės ženklą yra naudojama panaši, tačiau ne identiška produkcija, taip sumažinami kaštai, taip pat prekės ženklas ne visada atitinka, gali būti keičiamas logotipas, žodžiai prekės ar paslaugos ženklo pavadinime. Šis pakeitimas dažniausiai būna minimalus, kuo arčiau originalios prekės ar paslaugos logotipo išvaizdos, taip klaidinami klientai. Tuo tarpu svetimo prekės ženklo naudojimas yra pasitelkimas jau sukurto ir užregistruoto prekės ar paslaugos ženklo kopijavimas, naudojimas prekių ar paslaugų disponavimas. Šio atveju prekės taip pat gali būti ne identiškos, prastesnės kokybės nei originalios, tačiau prekės ar paslaugos ženklas atitinka. Dar vienu ES pavyzdžiu galima laikyti tai, *“kad BK 204 straipsnio 1 dalies dispozicijoje nurodyta, jog tik svetimo prekių ar paslaugų ženklo panaudojimas užtraukia baudžiamąją atsakomybę, kad svetimu paslaugų ar prekių ženklu pažymėtų prekių ar paslaugų pateikimas į rinką yra aiškiai pavojingesnis už pažymėtų panašiu ar klaidinamai panašiu prekių ar paslaugų ženklu pateikimą į rinką, kad teismų praktikoje ne kartą pažymėta, jog specialiosios teisės normos negali būti aiškinamos ir taikomos plečiamai, kad Europos Žmogaus Teisių Teismo jurisprudencijoje teigiama, jog baudžiamoji teisė neturi būti plečiamai aiškinama kaltinamojo nenaudai, o nusikaltimas turi būti tiksliai apibrėžtas įstatyme, padarė išvadą, kad baudžiamoji atsakomybė pagal BK 204 straipsnio 1 dalį kyla tik už didelio kiekio prekių pažymėjimą svetimu, tapačiu paslaugų ženklu, pateikimą jas realizuoti ar pasinaudojus svetimu, tapačiu paslaugų ženklu ir tuo padarius didelę žalą.”*³⁸ Vis dėl to nors Europos Žmogaus Teisingumo teismas ir nėra sudaręs nuomonės, kad negalima panašių ir klaidinančių prekių ženklų naudoti kaip baudžiamąją atsakomybę sukeliančio faktoriaus, kai kuriose šalyse tai vis dėl to ne tik yra pažeidimas, bet ir sukelia 204 straipsnio dalies sankciją. Jei naudojamas, realizuojamas ir pažymimas mažesnis kiekis, tuomet yra naudojama to pačio straipsnio 2 dalį. Šios dvi citatos puikiai apjungia svetimo prekių ir paslaugų ženklų naudojimą, bei jų atkartojimą. Pavyzdžiui pirmojoje citatoje pabrėžiama, kad kai kuriose šalyse klaidinantys prekių ženklai yra ne kas kita, kaip teisių pažeidimas, galintis (priklausomai nuo realizuojamų ir disponuojamų pekių kiekio) užtraukti baudžiamąją atsakomybę, tačiau kitoje citatoje yra pabrėžiama, kad ne kur kitur kaip Europos Žmogaus Teisių Teismo jurisprudencijoje parašyta, kad baudžiamoji teisė neturi ir negali būti plečiama, ir taip pažeidžianti kaltinamojo teises arba neturinti naudoti kaltinamajam. Sujungus šias dvi mintis darosi aišku, kad nepriklausomai ar panašiu ženklu buvo pažymėtas didelis kiekis ar nedidelis jei teisės norma yra aiškinama prieš

³⁸Abramavičius A., Švedas G., Gutauskas A., ir kiti. Baudžiamoji justicija ir verslas. Vilnius, Vilniaus Universiteto Teisės Fakultetas (2016), 263 p.

kaltinamąjį t.y. plečiama už savo originalių ribų, ji negali būti naudojama. Vis dėl to pagal kiekvienos šalies Konstituciją šis Europos Žmogaus Teisių Teismo jurisprudencijos nurodymas gali būti koreguojamas. Jei buvo daroma prekės ar paslaugos ženklo kopija, priklausomai nuo šalies, gali būti skiriama bausmė už atliktą nusikalstamą veiką. Toje pačioje knygoje, yra minima, kad *“pareigos nustatyti baudžiamąją atsakomybę už naudojimąsi ne tik tapačiu prekės ženklu, bet ir panašiu (netapačiu) į saugomą prekių ar paslaugų ženklą, nekyla nei iš ES, nei iš tarptautinės teisės aktų”*³⁹. Taigi bendrasis pareigos nustatymas remiantis ES ir tarptautiniais teisės aktais yra negalimas, būtent ne dėl teisės aktų stokos, o dėl jų neegzistavimo. Kitaip tariant nėra pareiginio teisės akto nurodančio kaip tikslai reikėtų elgtis situacijoje kuomet prekės ženklas yra panašus į užpatentuotą ir naudojamą gaminio simbolį. Šiuo atveju tokios nusikalstamos veikos paliekamos spręsti pačioms narėms šalims.

Organizuotas nusikalstamumas pastaruoju metu vis dažniau ir dažniau kelia globalines problemas ir susirūpinimą. Milžiniškos pajamos gaunamo iš nusikalstamos veiklos, pavojingų nusikalstamų veikų paklausa kelia grėsmę valstybių saugumui ir gerovei. *“Atvirų durų ir integracijos politika atveria didesnę ir palankesnę veiklos erdvę organizuotam nusikalstamumui. Esant mažesnei kontrolei ir nykstant įvairių licencijų sistemai, organizuoti nusikaltėliai įgyja galimybių lengviau verstis savo tradiciniais verslais – kontrabanda, narkotikų prekyba, prostitucijos organizavimu, verbuoti šiems “verslams” iš migrantų, dažnai neturinčių darbo, lengviau legalizuoti nelegaliai sukauptą kapitalą, jį kilnoti iš vienos valstybės į kitą su įvairių investicijų priedanga, lengviau gali manevruoti didesnėje erdvėje, išvengiant valstybių kontrolės ir teisėsaugos institucijų persekiojimo ir taip menkinti valstybių kovos su nusikalstamumu rezultatyvumą.”*⁴⁰ Šis apibrėžimas, nors ir nėra skirtas būtent neleistinam prekių ir paslaugų kopijavimui, puikiai atskleidžia pasekmes kurios atsiranda, t.y. šis nusižengimas baudžiamajai teisei tampa globaline problema, plintančia it virusas, kuomet stengiamasi pasipelnyti iš nelegaliai naudojamų prekių ir paslaugų ženklų. Ši problema susijusi ne tik su pažeidžiamomis teisėmis, bet ir su finansais kadangi visi nelegaliai uždirbi pinigai tampa ne tik vienos šalies, bet galimai ir visos Europos Sąjungos problema. Jei tokia veikla užsiimama tik vienoje šalyje, asmeni galima teisti pagal nacionalinėje teisėje įtvirtintas normas, tačiau jei tokia nusikalstama veika yra padaryta keletoje šalių, tai jau tampa globalia problema, nuo kurios nukenčia net keleto šalių finansinės sistemos, taip pat atsiranda ir begalės nukentėjusių asmenų, norinčių išsireikalauti teisybės.

³⁹Abramavičius A., Švedas G., Gutauskas A., ir kiti. Baudžiamoji justicija ir verslas. Vilnius, Vilniaus Universiteto Teisės Fakultetas (2016), 263 p

⁴⁰Jurka R., Ažubalytė R., Vozbutaitė K., ir kiti. Baudžiamojo proceso tarptautiškumas: patirtis ir iššūkiai. Mokslo studija. Mykolo Romerio Universitetas, Vilnius, 2013., 142-143 p.

Vieną iš šių problemų 2011 m. spalio 1 d. pradėjo spręsti Jungtinės Valstijos, Australija, Kanada, Korėja, Japonija, Naujoji Zelandija, Marokas ir Singapūras. Šios valstybės kovodamos su prekių ženklų padirbinėjimu ir autorinių teisių piratavimu pasirašė *Anti-Counterfeiting Trade Agreement (ACTA)*⁴¹. Ši sutartis buvo skirta apsaugoti autorinėms teisėms, uždrausti piratavimui bei apsaugoti tiek valstybės, tiek civilius nuo padirbtų prekių ženklų. Nors ši sutartis sulaukė didelio atgarsio iš visuomenės negalima paneigti fakto jog ji yra labai vertinga teisinės sistemos dalis. Tačiau kovos su klastojimu prekybos susitarimas (ACTA) yra novatoriška iniciatyva skirta pagrindiniams prekybos partneriams siekti stiprinti tarptautinį teisinį pagrindą, veiksmingai kovoti su pasaulio komercinio masto klastojimo ir piratavimo proliferacija. Be to, kad yra *raginamos stiprios teisinės sistemos, susitarimas taip pat apima naujoviškas nuostatas gilinti tarptautinį bendradarbiavimą ir skatinti stiprios intelektinės nuosavybės teisių (INT) įgyvendinimo praktika.*⁴² Šis susitarimas nepaisant savo kontraversiško yra labai gerai apgalvotas. Jo pagrindinis tikslas yra užtikrinti saugų tarptautinį bendradarbiavimą, užkirsti kelią piratavimui ir neleistinam autorių teisių pažeidimui.

Bandant sudaryti bendrą intelektinės nuosavybės teisės normą Europos Sąjunga sujungė baudžiamosios, administracinės ir civilinės teisės gynimo būdus „*Be civilinių ir administracinių priemonių, procedūrų ir gynimo būdų, numatytų šioje direktyvoje, sankcijos pagal baudžiamąją teisę atitinkamais atvejais taip pat yra priemonė, užtikrinanti intelektinės nuosavybės teisių gynimą.*“⁴³ Taip pat šioje direktyvoje labai aiškiai yra atskleidžiama Europos Sąjungos Bendrijos padėtis apsaugant intelektinę nuosavybę (į kurią įeina pramoninė ir autorinė teisės), šios direktyvos pagrindinis tikslas yra ne tik užtikrinti intelektinės nuosavybės ir teisės saugumą, bet taip pat užtikrinti, kad visos valstybės narės ir Bendrija laikytųsi sudarytų apsaugą suteikiančių sutarčių: *“Tačiau be veiksmingų intelektinės nuosavybės teisių gynimo priemonių naujovės ir kūrybingumas slopinami, o investicijos mažėja. Todėl būtina užtikrinti, kad materialinė intelektinės nuosavybės teisė, kuri šiuo metu sudaro dalį **acquis communautaire**, būtų veiksmingai taikoma Bendrijoje. Šiuo atveju intelektinės nuosavybės teisių*

⁴¹Prekybos susitarimas dėl kovos su klastojimu (geriau žinomas kaip ACTA); Alberto Altesor v. Uruguay, Communication No. R.2/10, U.N. Doc. Supp. No. 40 (A/37/40) at 122 (1982) University of Minnesota. Human rights library. <http://hrlibrary.umn.edu/undocs/session37/2-10.htm>. Žiūrėta 2017-02-10 18:14;

⁴²<https://ustr.gov/acta> Office of the United States Trade Representative. Žiūrėta 2017-03-21 22:18 The Anti-Counterfeiting Trade Agreement (ACTA) is a groundbreaking initiative by key trading partners to strengthen the international legal framework for effectively combating global proliferation of commercial-scale counterfeiting and piracy. In addition to calling for strong legal frameworks, the agreement also includes innovative provisions to deepen international cooperation and to promote strong intellectual property rights (IPR) enforcement practices. Together, these provisions will help to support American jobs in innovative and creative industries against intellectual property theft.

⁴³2004 m. balandžio 29 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2004/48/EB dėl intelektinės nuosavybės teisių gynimo [2004] (OL 2004 L 157/45);

gynimo priemonės yra nepaprastai svarbios Vidaus rinkos sėkmei. (4) Tarptautiniu lygiu visos valstybės narės ir pati Bendrija savo kompetencijos ribose privalo laikytis Sutarties dėl intelektinės nuosavybės teisių aspektų, susijusių su prekyba (toliau — TRIPS sutartis), patvirtinta daugiašalių Urugvajaus raundo derybų metu, Tarybos sprendimu 94/800/EB [3] ir sudaryta Pasaulio prekybos organizacijos sistemoje. (5) TRIPS sutartyje visų pirma yra nuostatos dėl intelektinės nuosavybės teisių gynimo priemonių, kurios yra bendri tarptautiniu lygiu taikomi standartai, įgyvendinami visose valstybėse narėse. Ši direktyva nepažeidžia valstybių narių tarptautinių įsipareigojimų, įskaitant įsipareigojimus pagal TRIPS sutartį. (6) Taip pat yra tarptautinių konvencijų, kurių šalys yra visos valstybės narės ir kuriose taip pat yra nuostatos dėl intelektinės nuosavybės teisių gynimo. Tai visų pirma Paryžiaus konvencija dėl pramoninės nuosavybės apsaugos, Berno konvencija dėl literatūros ir meno kūrinių apsaugos ir Romos konvencija dėl atlikėjų, fonogramų gamintojų ir transliuojančiųjų organizacijų apsaugos.”⁴⁴Pagrindinės Europos Sąjungos ir Bendrijos minimos konvencijos: Sutarties dėl intelektinės nuosavybės teisių aspektų, susijusių su prekyba (TRIPS sutartis); Paryžiaus konvencija dėl pramoninės nuosavybės apsaugos; Berno konvencija dėl literatūros ir meno kūrinių apsaugos; Romos konvencija dėl atlikėjų, fonogramų gamintojų ir transliuojančiųjų organizacijų apsaugos. Šios sutartys ir konvencijos yra vienas svarbiausių Europos Sąjungos ir Bendrijos indėlių į intelektinės nuosavybės teisės vystymąsi. Tokia Europos Parlamento ir tarnybos Direktyva yra labai naudinga intelektinės nuosavybės teisės apsaugos kūrimui, leidžia laisvai ir netrukdomai ja naudotis, plečiant nacionalinės intelektinės nuosavybės teisės gynimo sritį. Dar vienas labai svarbus šios direktyvos tikslas – suderinti intelektinės nuosavybės teisės reglamentaciją Europos Sąjungoje ir Bendrijoje. „(8) Valstybių narių intelektinės nuosavybės teisių gynimo sistemų skirtumai neleidžia tinkamai veikti Vidaus rinkai ir užtikrinti vienodą intelektinės nuosavybės teisių apsaugą visoje Bendrijoje. Tokia padėtis neskatina laisvo judėjimo Vidaus rinkoje ir nesukuria palankios aplinkos sveikai konkurencijai. (9) Šiuo metu esantys skirtumai taip pat silpnina materialinę intelektinės nuosavybės teisę ir suskaldo Vidaus rinką šioje srityje. Dėl to verslo pasaulyje prarandamas pasitikėjimas Vidaus rinkai ir mažėja investicijos į naujoves ir kūrybą. Intelektinės nuosavybės teisių pažeidimai vis dažniau siejami su organizuotu nusikalstamumu. Didėjant naudojimuisi internetu, neteisėti produktai išplatunami akimirksniu visame pasaulyje. Veiksmingas materialinės intelektinės nuosavybės teisės vykdymas turėtų būti užtikrintas konkrečiu veiksmu Bendrijos lygiu. Todėl valstybių narių teisės aktų šioje srityje suderinimas yra esminė tinkamo Vidaus rinkos veikimo prielaida. (10) Šios direktyvos tikslas –

⁴⁴2004 m. balandžio 29 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2004/48/EB dėl intelektinės nuosavybės teisių gynimo [2004] (OL 2004 L 157/45)

suderinti teisės sistemas, kad Vidaus rinkoje būtų užtikrintas aukštas, vienodas ir vieningas apsaugos lygis.”⁴⁵ Pati direktyva nesiekia suvienodinti visų Europos Sąjungai priklausančių valstybių intelektinės nuosavybės teisių gynimų principų, kadangi tai gali prieštarauti valstybių narių Konstitucijoms, vidiniams įstatymams, taip pat ir dėl to, kad kiekviena šalis turi skirtingą požiūrį į šių teisių apsaugą ir sudarydama bendrą visoms valstybėms narėms taikomą intelektinės nuosavybės ar pramoninės teisės apsaugos įstatymą, kurio būtų privaloma laikytis. Direktyvos pagrindas yra užtikrinti, kad visoms šalims būtų taikomas vienodas apsaugos kiekis ir bendros taisyklės, tačiau sprendimas kaip bausti asmenį atlikusį nusikalstamą veiką yra paliekama valstybei narei.

⁴⁵2004 m. balandžio 29 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2004/48/EB dėl intelektinės nuosavybės teisių gynimo [2004] (OL 2004 L 157/45

TYRIMO DIZAINAS

Tyrimo tipas: Tyrimas buvo atliekamas analizuojant Lietuvos Aukščiausiojo teismo, apylinkių ir apygardos teismų praktiką, kuri yra aktuali ir gali padėti aiškinantis svarbius tyrimui duomenis, nagrinėjant bylas susijusias su intelektinės nuosavybės pažeidimais, svetimų prekių ir paslaugų ženklų naudojimais. Buvo nagrinėjamos trijų tipų bylos: baudžiamosios, civilinės ir administracinės, parenkant aktualiausias ir su tema labiausiai susijusias teisinės praktikos aktualijas.

Tyrimo imtis: Atliekamas tyrimas apima įvairaus laikotarpio bylas, kadangi bylos susijusios su pramoninės ir intelektinės nuosavybės pažeidimais Lietuvos Respublikoje yra mažai nagrinėjamos ir nėra labai aktualios.

Tyrimo atrankos būdas: Toks tyrimo būdas buvo pasirinktas norint geriausiai atskleisti temos aktualumą. Pasirinkus tokį tyrimo būdą, norėta atskleisti teismuose nagrinėtų bylų pokytį keičiantis teisinei sistemai, tobulėjant teismų sistemai ir keičiantis teismų praktikai.

Duomenų rinkimo metodas: Duomenys buvo renkami oficialiame Lietuvos Aukščiausiojo teismo tinklalapyje, kur pasitelkiant bylas buvo renkami duomenys atsitinkantys galintys papildyti ir pilnai atskleisti baigiamojo darbo temą ir jos aktualumą. Taip pat buvo pasitelkiami ir turėti duomenys apie apylinkės bei apygardos teismų priimtus sprendimus.

Duomenų analizės metodas: Duomenys buvo analizuojami laisvu stiliumi, bandant išsiaiškinti tai kas reikalinga šio darbo temos analizei. Pasitelkus Lietuvos Aukščiausiojo Teismo praktiką, kokybiniu būdu buvo nustatinėjamos reikalingos aplinkybės darbo tema nagrinėti.

Sunkumai ir kliūtys, su kuriais susidurta tyrimo metu: Darbo metu iškilo kliūčių nagrinėjant Lietuvos teismų praktiką, kadangi ši tema paliečia tiek baudžiamąją, tiek administracinę bei civilinę teises. Kadangi baudžiamajoje teisėje nėra tiksliai apibrėžta sąvoka “didelis kiekis” reikėjo atskirti baudžiamosios ir administracinės teisės.

TYRIMO REZULTATAI IR JŲ APTARIMAS

3.1. Baudžiamosios atsakomybės atskleidimas

Vienas aktualiausių požymių išskylančių nagrinėjant Lietuvos Respublikos teismų praktiką bei teisės aktus yra svetimų prekių ir paslaugų ženklo naudojimo Baudžiamajame kodekse 204 straipsnis, kuriame yra minimas “didelis kiekis” ir “nedidelis kiekis”, realizavimas, pažymėjimas ir panaudojimas. Vienas geriausių “nedidelio kiekio” pavyzdžių gali būti Panevėžio miesto apylinkės teismo byla Nr. 1-720-229/2016, kurioje rašoma, kad įtariamoji: *“neturėdama prekių ženklo savininko leidimo, pateikė realizuoti iš ikiteisminio tyrimo metu nenustatyto asmens įgytą, svetimu prekių ženklų pažymėtą, nedidelį prekių kiekį: 3 vnt. diržų su žymenimis „CALVIN KLEIN“, bendros 148,50 eurų vertės, <...> taip iš viso neturėdama prekių ženklų savininkų leidimo, pateikė realizuoti 98 prekes, bendros 5663,21 eurų vertės, kur pateiktų realizuoti prekių vertė apskaičiuota pagal teisėtų prekių ženklų savininkų gaminamos tokios originalios prekės vieneto žemiausią rinkos kainą, tačiau nusikalstamos veikos nebaigė dėl priežasčių, nepriklausančių nuo jos valios, kadangi 2016-04-16, nuo 9.55 val. iki 12.25 val., policijos pareigūnai įvykio vietos apžiūros metu šias prekes rado ir paėmė.”*⁴⁶ Taigi, iš šiame teismo įsakyme pateiktų duomenų galime pastebėti, kad, bet koks prekių kiekis iki 98 yra laikomas nedideliu, nepriklausomai nuo piniginės sumos, kuri šiuo atveju siekia iki 5663,21 eurų vertės. Realizuojamų prekių suma, baudžiamojo kodekso straipsnio pritaikymui taip pat turi didelės reikšmės, kadangi dėmesys yra sukoncentruojamas į realizuojamų prekių kiekį, ir į jų vertę. Šioje byloje kaltinamoji T.S. be ženklo savininko leidimo realizavo anksčiau paminėtas 98 prekes. Kaltinamoji turėjo verslo liudijimą, suteikiantį galimybę prekiauti, tačiau policijos pareigūnams patikrinus, licencijos suteikimas nebuvo rastas. Pati kaltinamoji teigė žinojusi, kad prekiauja padirbtomis prekėmis, tvirtino jas įsigijusi iš Gariūnų turgavietės, taip pat savo kaltės neneigė ir prisipažino atlikusi nusikalstamą veiką. Pastarasis veiksmas yra taikomas kaip lengvinamoji aplinkybė, todėl *“Remiantis aplinkybe, kad byla yra baigiama teismo baudžiamuoju įsakymu, kaltinamoji T. S. savo kaltę dėl nusikalstamos veikos padarymo pripažino, vadovaujantis Lietuvos Respublikos BK 641 str. nuostatomis, jai paskirta bausmė mažintina vienu trečdaliu. Kaltinamajai paskirta kardomoji priemonė - rašytinis pasižadėjimas neišvykti (b.l. 81-83) - iki baudžiamojo įsakymo įsiteisėjimo paliktina nepakeista, baudžiamajam įsakymui įsiteisėjus, panaikintina. T. S., asmens kodas (-) pripažinti kalta pagal Lietuvos Respublikos BK 22 str. 1 d., 204 str. 2 d., ir paskirti bausmę- 15*

⁴⁶ Panevėžio miesto apylinkės teismo 2016-09-21 priimtas baudžiamasis įsakymas byloje Nr. 1-720-229/2016;

MGL(564,90 Eur) dydžio baudą. Vadovaujantis Lietuvos Respublikos BK 64¹ straipsnio 1, 2 dalimis, paskirtą bausmę sumažinti vienu trečdaliu ir paskirti T. S. galutinę bausmę – 10 MGL (376,60 Eur) dydžio baudą. <...> Daiktus, <...> baudžiamajam įsakymui įsiteisėjus, vadovaujantis Lietuvos Respublikos BPK 94 str. 1 d. 4 p. pagrindu sunaikinti.”⁴⁷. Šiuo atveju kaltinamajai buvo pritaikyta lengvinančioji aplinkybė, taip pat pagal BK 204 str. 2d. jai buvo pritaikyta bauda, ir ši nusikalstama veika kvalifikuota kaip baudžiamasis nusizengimas. Kaip galime pamatyti teismo nutarime, rastos pažymėtos prekės nėra gražinamos atgal į rinką, jos yra sunaikinamos.

Pastebima, kad kitos bylos teismo nagrinėjimo metu, teismas realizuotą ir pardavimui pateiktą prekių kiekį pavadino “mažareikšmiu”, tokiu kuris nesudaro jokių nuostolių ir neturi būti atlyginamas. Byloje Nr. 1A-116-382/2016 Klaipėdos apygardos teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegija gavo UAB “duomenys neskelbiami” skundą ir apeliacine tvarka jį išnagrinėjo. Skundas buvo pateiktas “*dėl Šilalės rajono apylinkės teismo 2015 m. gruodžio 18 d. nuosprendžio, kuriuo L. L. pripažintas kaltu pagal Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso (toliau BK) 22 str. 1 d., 204 str. 2 d. ir nuteistas laisvės apribojimu šešioms mėnesiams, įpareigojant per du mėnesius įsidarbinti ar užsiregistruoti darbo biržoje. Taikant BK 641 str. 1 d., 2 d. paskirta laisvės apribojimo bausmė sumažinta vienu trečdaliu ir galutinė bausmė L. L. paskirta – laisvės apribojimas keturiems mėnesiams, įpareigojant per du mėnesius įsidarbinti ar užsiregistruoti darbo biržoje.*”⁴⁸ Šis skundas teisėjų kolegijos buvo atmestas ir pagrindžiamas tuo, kad apeliaciniu skundu UAB “duomenys neskelbiami” norėjo pakeisti 2015 m. gruodžio 18 d. priimtą nuosprendį, taip pat paprašė tenkinti patiktą civilinį ieškinį, kuriuo norima prisiteisti turtinės ir neturtinės žalos. Paprašyta atlyginti 454 Eur. turtinės ir 3000 Eur. neturtinės žalos. Toks prašymas iš pirmo žvilgsnio gali pasirodyti pagrįstas, kadangi, remiantis “*Lietuvos Respublikos prekių ženklų įstatymo 53 str. Žalos dydis siejamas su pažeidėjo gauta nauda tik tada, kai nusikalstama veika padaryta nežinant, jog pažeidžiamos ženklo savininko teisės, o L. L. žinojo, kad parduodamos prekės yra klastotės.*”⁴⁹Taigi, pasitelkus minėtąjį įstatymą kyla klausimas kodėl teismas atmetė šia apeliaciją. Visų pirma, dar 2015 m. gruodžio 19 d. nutartyje buvo rašoma, kad prekės nebuvo parduotos ir paleistos į apyvartą, o tai realiai sumažina norimą prisiteisti neturtinės žalos dydį. Nors pats veikos atlikimas, toks kaip prekių žymėjimas svetimais prekių ženklais yra neleistinas, jis negali būti laikomas rizikingu ir darančiu žala, kuomet pažymėtos prekės nėra realizuojamos, parduodamos ar išleidžiamos į rinką. Šiuo atveju,

⁴⁷ Panevėžio miesto apylinkės teismo 2016-09-21 priimtas baudžiamasis įsakymas byloje Nr. 1-720-229/2016;

⁴⁸Klaipėdos apygardos teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus 2016-04-07 nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 1A-116-382/2016

⁴⁹Klaipėdos apygardos teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus 2016-04-07 nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 1A-116-382/2016

kadangi prekės nebuvo parduotos, negalima teigti, kad įmonės, kuriai priklauso prekės ženklas reputacija ir geras vardas buvo pažeisti. Taip pat teismo nutartyje buvo minima, kad šios pažymėtos prekės buvo siūlomos labai siauram pirkėjų ratui, o tai reiškia, kad viešoje ir atviroje auditorijoje šios prekės nebuvo siūlomos. Šiame teismo nutarime taip pat buvo atskleistas ir prekių kiekis – 6 vienetai. Dėl to teismas nusprendė šį pasikėsšinimą atlikti nusikalstamą veiką palaikyti mažareikšmiu. Kaip galime pamatyti, pirmoje nagrinėtoje teismo nutartyje prekių kiekio išraiška buvo “nedidelis”, šiuo atveju “mažareikšmis”. Šios dvi išraiškos formos skiriasi ne tik prekių kiekiu, bet ir atlyginimo mastu. Pirmojoje nagrinėtoje byloje, prekybos vietoje turint 98 padirbtus gaminius, turtinė žala siekė 5663, 21 Eur, kuomet šios bylos eigoje rasti gaminiai remiantis UAB “duomenys neskelbiami” buvo verti 424 Eur., tačiau pasitelkus specialisto 2015 m. kovo 2 d. specialisto išvadą nurodytų prekių kainos yra daug mažesnės, tačiau šioje teismo nutartyje jos nenurodytos. Vis dėl to, nepriklausomai nuo realizuotų prekių kiekio išsireiškimo yra taikomas ta pati BK 204 str. 2 dalis. Nepaisant to, galima matyti, kad tiek prekių, tiek žalos kiekis kardinaliai skiriasi. Šioj nutartyje taip pat buvo prašoma priteisti ir 3000 Eur., neturtinės, žalos. Kaip žinome, Civilinio kodekso 6.250 str.1 d. numato, kad neturtinė žala yra asmens fizinis skausmas, dvasiniai išgyvenimai, nepatogumai, dvasinis sukrėtimas, emocinė depresija, pažeminimas, reputacijos pablogėjimas, bendravimo galimybių sumažėjimas ir kita, teismo įvertinti pinigais. Šiuo atveju “reputacijos pabloginimas” būtų realus neturtinės žalos atsiradimo pagrindas. *“Skunde atkreipiamas dėmesys, kad prekių ženklo savininkas gali patirti moralinio pobūdžio praradimų, pavyzdžiui, prekės ženklo vertės sumažėjimo, prekių ženklo savininko įmonės reputacijos sumažėjimo ir kt., tačiau civilinės ieškovės atstovas nepateikė jokių duomenų, patvirtinančių, kad prekės ženklo vertė sumažėjo ar pablogėjo UAB „duomenys neskelbtini“ reputacija. Skunde dėstomos prielaidos, kad neturtinė žala galėjo kilti, nesudaro pagrindo preziumuoti, kad UAB „duomenys neskelbtini“ patyrė neturtinę žalą.”*⁵⁰ Taigi, šiuo atveju neturtinės žalos atsiradimo pagrindų taip pat nėra.

Kitu “nedidelio kiekio” prekių ženklo naudojimo atveju galime laikyti taip pat 2016 metais atliktą nusikalstamą veiką pagal BK 204 straipsnio 2 d. *“S. P. nuteistas už tai, kad 2015 m. liepos mėnesio viduryje, tikslesnė data ir laikas nenustatyti, Panevėžio miesto turguje, iš ikiteisminio tyrimo metu nenustatyto asmens įsigijo svetimais prekių ženklais bei kainų etiketėmis su UAB „duomenys neskelbtini“ prekių ženklu pažymėtą nedidelį prekių kiekį, kurių apipavidalinimas neatitinka teisėtų gamintojų originalioms prekėms keliamų reikalavimų, tai yra Šveicarijos įmonei CHANEL SARL*

⁵⁰Klaipėdos apygardos teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus 2016-04-07 nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 1A-116-382/2016

priklausančiais registruotais prekių ženklais pažymėtas prekes su žymenimis CHANEL.”⁵¹ Vos pradėjus analizuoti šį tesimo nutarimą į akis krenta tai, kad asmuo buvo nuteistas ne už prekių žymėjimą svetimais prekių ženklais, o už tokių prekių įgijimą. Tačiau nagrinėjant šį teismo nutarimą toliau, pastebima, kad tokių prekių įgijimas nėra laikomas nusikalstama veika ir BK 204 straipsnyje nėra aprašoma, kaltinamasis S.P. šiuo atveju buvo teisiamas už kesinimąsi šias įgytas prekes parduoti taip pakenkdamas prekių ženklų savininkams ir įgydamas papildomų lėšų. S.P. ketino padaryti 763,92 Eur žalą užsienio prekių ženklams. Tuo tarpu UAB “duomenys neskelbtini” jis būtų atlikęs 1231,50 Eur žalą.

3.1. Lentelė Baudžiamųjų bylų analizė.

Bylos numeris	Specialisto pateikta prekių kaina rinkoje	Neturtinė ir neturtinė žala kurios reikalavo nukentėjusysis	Sankcija
1-720-229/2016	5663,21 eurų	-	1. 10 MGL t.y. 376,60 Eur dydžio bauda;
1A-116-382/2016	Vertės nebuvo galimybės nustatyti	1.Turtinės žalos: 454 eurų 2.Neturtinės žalos: 3000 eurų	1. Laisvės apribojimas keturiems mėnesiams, įpareigojant per du mėnesius įsidarbinti ar užsiregistruoti darbo biržoje
1A-161-382/2016		1.Turtinės žalos: 2363 eurų 2.Neturtinės žalos: 5000 Eur	1. 4 mėnesius viešųjų darbų, įpareigojant neatlygintinai išdirbti po 20 valandų per mėnesį visuomenės labui; 2. Klaipėdos valstybės garantuojamos teisinės pagalbos tarnybos prašymus iš S. P. priteisti 34,74 Eur, iš G. B. – 40,53 Eur antrinės teisinės pagalbos išlaidų

⁵¹Klaipėdos apygardos teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2016-05-23 nutartis Nr. 1A-161-382/2016

			atmesti
1-2635-720/2015	729,44 eurų	-	1. 40 MGL, tai yra 1506,40 Eur dydžio baudą.
1-1931-818/2015	7715,28 eurų	-	1. 8 MGL, t.y. 301.2 Eur dydžio bauda.
1-93-182/2016	614,75 eurų	-	1. 4 MGL, t. y., 150 Eur dydžio bauda
1A-102-626/2016	1 110,98 eurų	-	1. 24 MGL t.y. 903,84 Eur dydžio bauda

Šaltinis: Lietuvos Respublikos teismų praktika.

Iš pateiktos informacijos lentelėje pastebime, kad drastiškai skiriasi suteikiamos pinigine ir ne tik, baudos. Pavyzdžiui kai padaryta žala siekia 7 715,28 eurų bauda yra tik 8 MGL, tuo tarpu padarius mažesnę žalą – 1 110,98 eurus, bauda išauga iki 24 MGL. Iškyla klausimas kodėl taip skiriasi šios bausmės. Visų pirma kaip vieną iš aplinkybių galime laikyti pažymėtų prekių kiekį. Paskutiniuojuje nurodytoje byloje buvo panaudota net 7 800 prekių, kuomet byloje Nr. 1-1931-818/2015 panaudotų prekių kiekis buvo apie 40. Dar vienas niuansas yra toks, kad mažesnė sankcija galėjo būti pritaikyta dėl asmens darbingumo lygio t.y. pastarojoje byloje nusikalstamą veiką atlikęs asmuo turėto tik 40% darbingumą. Taigi, nepriklausomai nuo padarytos žalos, yra atsižvelgiama ir į sunkinančias bei lengvinančias aplinkybes.

Kaip galime pastebėti “nedidelis kiekis” prekių yra apibrėžiamas padaroma nedidele žala prekės ženklo savininkui. Nagrinėjant bylas susijusias su “dideliu kiekiu” pažymėtų prekių ženklų, matosi akivaizdus padaromos žalos skirtumas, kaip pavyzdį būtų galima pateikti Vilniaus miesto apylinkės teismo nagrinėtą baudžiamąją bylą Nr. 1-1532-817/2016, kurioje kaltinamoji “*V. R. pateikė realizuoti įvairių pavadinimų ir svetimais prekių ženklais pažymėtų prekių, tuo ketindama padaryti teisėtiems (registruotiems) prekių ženklų savininkams bendrą 49 612,37 eurų turtinę žalą, tačiau nusikalstamos veikos nebaigė dėl nuo jos valios nepriklausančių aplinkybių, nes policijos pareigūnai atlikto patikrinimo metu rado ir paėmė pateiktas realizuoti svetimais prekių ženklais pažymėtas prekes.*”⁵²

⁵² Vilniaus miesto apylinkės teismo 2016-05-13 priimtas baudžiamasis įsakymas byloje Nr. 1-1532-817/2016;

Kaip matome, didžiausia piniginė žala pagal nagrinėtą teismų praktiką baudžiamojo kodekso 204 straipsnio 2 daliai buvo 7 715,28 eurų, o šiuo atveju, žala siekia net 49 612,37 eurų, kas pagal šio teismo priimtą įsakymą yra laikoma „dideliu kiekiu“. Pačios bylos aplinkybės atskleidžia, kad kaltinamoji prisipažino savo turimoje parduotuvėje Vilniaus mieste prekiausi svetimu prekės ženklu pažymėtomis prekėmis, turėjo didelį šių prekių kiekį, licencijos prekiauti šių prekių ženklų produktais neturėjo. Bylos nagrinėjime, kaip lengvinančią aplinkybę būtų galima taikyti prisipažinimą padarius nusikalstamą veiką, tačiau, perskaičius šį teismo įsakymą kyla klausimas dėl sankcijos griežtumo, kadangi kaltinamajai *“vadovaujantis BK 641 str. paskirtą bausmę sumažinti vienu trečdaliu ir V. R. skirti galutinę – 10 MGL, t.y. 376,60 € (trijų šimtų septyniasdešimt šešių eurų 60 centų) baudą, įpareigojant ją sumokėti per keturis mėnesius nuo teismo baudžiamojo įsakymo įsiteisėjimo dienos.”*⁵³ paskirta bausmė yra švelnesnė nei kai kurioms anksčiau nagrinėtoms byloms, kuriose turtinės žalos suma yra mažesnė. Vis dėl to šiame teismo įsakyme yra rašoma, kad atlikta nusikalstama veika ir ketinimas padaryti didelę finansinę žalą prekės ženklo savininkams yra laikomi nesunkiu nusikaltimu, todėl paskirta bauda buvo mažinama vienu trečdaliu.

Dar vienu „didelės žalos“ pavyzdžiu galime laikyti 2013 m Šiaulių apygardos teismo nuosprendį, kuriame kaltinamoji G.G., kuri buvo pripažinta kalta ir nubausta pagal Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso (toliau - BK) 204 straipsnio 1 dalį 70 MGL (9100 Lt – 2635,54 Eur) dydžio bauda, pateikusi apeliacinį skundą, reikalavo sumažinti jai paskirtą baudą, remdamasi tuo, kad pirmosios instancijos teismas, nagrinėdamas bylą jau pritaikė BK 204 straipsnio 1 dalį, kuomet ji teigia nepadarusi šioje straipsnio dalyje esančių nusikalstamos veikos požymių. Teismas nusprendė G.G. apeliacinį skundą tenkinti iš dalies, *“pašalinti iš G. G. suformuluoto kaltinimo aplinkybes, jog ji pažeidė Lietuvos Respublikos prekių ženklų įstatymo (2000-10-10 Nr. VIII-1981) 38 straipsnio 2 dalies 1 punkto „...ženklą savininkas gali uždrausti tokiu žymeniu žymėti prekes ar jų pakuotę...“ nuostatą, kad pateikė realizuoti svetimais prekių ženklais pažymėtą „didelį prekių kiekį“ ir „padarė didelę žalą“. G. G. padarytą nusikalstamą veiką perkvalifikuoti iš BK 204 straipsnio 1 dalies į BK 204 straipsnio 2 dalį ir G. G. skirti 23 MGL (2 990 Lt) dydžio baudą.”*⁵⁴ Tokį nuosprendį teismas priėmė remdamasis tuo, kad kaltinamoji, realizavo 10 užsienio gamintojų ženklais pažymėtų prekių, ir tokiais savo veiksmais padarė žalą už 176 587 Lt (51 141,65 Eur). Nusikalstama veika buvo perkvalifikuota remiantis tuo, kad apeliaciniame skunde kaltinamoji ir jos atstovas *“teigia, kad pirmosios instancijos teismas neišsamiai ir šališkai išnagrinėjo baudžiamąją bylą, netinkamai įvertino byloje surinktus įrodymus,*

⁵³ Vilniaus miesto apylinkės teismo 2016-05-13 priimtas baudžiamasis įsakymas byloje Nr.1-1532-817/2016;

⁵⁴ Šiaulių miesto apygardos teismo 2013-01-15 nuosprendis baudžiamojoje byloje Nr.1A-39-282-2013;

<...> teismas neįsigilino į tai, jog nuosprendyje minimos prekės jau buvo įvežtos į Lietuvos Respubliką per Lietuvos Respublikos muitinę, kur buvo atliktas jų patikrinimas ir nenustatyta, kad prekės yra neteisėtai pažymėtos svetimais prekių ženklais, bei teismas nekvietė liudytojų, kurie šias prekes iki tol realizavo, kol jas įsigijo G. G., neskyrė byloje, neva, suklastotų daiktų ekspertizės, o rėmėsi liudytojo K. S. parodymais bei specialisto išvada dėl prekių neteisėto žymėjimo Italijos ir Prancūzijos prekių ženklais. Nurodo, kad apylinkės teismas nepagrįstai liudytojų N. P., K. S. parodymais bei 2011 m. gruodžio 8 d. specialisto išvada Nr. 110219-MPT-01 nustatė, kad buvo padaryta didelė žala, nes tik pats prekės ženklo teisėtas savininkas gali nustatyti, ar šis ženklas yra panaudotas be jo sutikimo, ar, kaip įtariama, panašus (galimai suklastotas) prekės ženklas savo erdviniais elementais yra tapatus tikrajam (originaliam) prekės ženklui. Teigia, kad nagrinėjamu atveju išvadą dėl klastotų prekių specialistas K. S. pateikė vizualiai apžiūrėjęs prekes (apžiūrint prekių žymėjimą, etiketes, informaciją ant etikečių, pakuotes ir pan.), tačiau negavus šių prekių ženklų teisėtų savininkų patvirtinimo, kad šie prekės ženklai ant prekių yra naudojami be prekės ženklo savininko sutikimo, buvo privalu atlikti klastotų prekių ekspertizę, dalyvaujant gamintojui, kuri būtų nenuginčijamas įrodymas, jog prekės yra pažymėtos prekių ženklais be teisėto prekių ženklo savininko sutikimo. Nurodo, kad 2011-12-08 specialisto išvada Nr. 110219-MPT-01 yra abstrakti, nepaaiškina <...>. Dėl to mano, kad teismas, neįvertinęs bei nepašalinęs prieštaravimų tarp byloje surinktų įrodymų (nepaskyręs ekspertizės), padarė nepagrįstą išvadą, jog nuosprendyje minimais prekių ženklais pažymėtos prekės yra pažymėtos be tų prekių ženklų savininkų sutikimo, kad teismas nenustatė prekių ženklų (galimai neteisėtai panaudotų) tapatumo originaliems prekių ženklams bei padarytos didelės materialinės žalos šių prekių ženklų teisėtiems savininkams. <...> Pastebi, kad pats specialistas K. S. negalėjo nurodyti, kaip buvo nustatytos šios kainos, todėl apeliantai kyla abejonių, ar mažiausios vidutinės rinkos kainos buvo nustatytos teisingai. <...> Taip pat skunde apeliantas nurodo, kad neįrodyta, jog G. G. jai inkriminuotą nusikalstamą veiką padarė tiesiogine tyčia. Teigia, kad G. G. tiriamas prekes įsigijo su visomis kitomis prekėmis, kaip įprastas prekes, kurias pardavinėjo su neženkliai didesniu antkainiu, todėl teigia, kad byloje nėra jokių objektyvių įrodymų, jog ji žinojo, kad prekės yra galimai pažymėtos garsių firmų prekės ženklais be šių prekių ženklų teisėtų savininkų leidimo.”⁵⁵ Remiantis šiais pateiktais kaltinamosios argumentais matome, kad teismas nagrinėdamas bylą neatkreipė dėmesio į surinktus įrodymus, šališkai ir neatidžiai nagrinėjo bylą. Taip pat vienas iš svarbiausių argumentų yra tas, kad specialisto priimta išvada yra abstrakti, nėra pateikiami informacijos šaltiniai, ir ji negali būti patikrinta, taip pat teismas nustatė, kad padaryta didelė žala remiantis liudytojų parodymais ir

⁵⁵ Šiaulių miesto apygardos teismo 2013-01-15 nuosprendis baudžiamojoje byloje Nr.1A-39-282-2013;

specialisto išvada, tačiau jei specialisto išvada yra klaidinga ir netiksi, didelė suma gali būti klaidingai nustatyta, todėl šis apeliacinis skundas puikiai atskleidžia teismų kompetencijos stoką nagrinėjant šios srities bylas. Kompetencijos stoka šiuo atveju yra dėl nagrinėjamų bylų kiekio, kadangi bylų susijusių su svetimų prekių ir paslaugų ženklų naudojimu Lietuvos Respublikos teismų praktikoje nėra daug.

Viena naujausių bylų yra laikoma 2017 m. sausio 12 d. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartis Lietuvos Respublikos vardu. Šioje byloje yra pateikiamas kasacinis skundas dėl Vilniaus miesto apylinkės teismo 2015 m. balandžio 9 d. ir Vilniaus apygardos teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2016 m. vasario 5 d. nuosprendžių, kuriais juridinis asmuo UAB „Duomenys neskelbtini“ ir šios uždarnosios akcinės bendrovės direktorius M.D. buvo nuteisti pagal Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso 204 straipsnio 1 d. Galutinė bauda M.D. buvo 80 MGL (3012Eur) dydžio, o UAB „Duomenys neskelbtini“ 150 MGL (5649Eur). Šis kasacinis skundas buvo pateiktas prašant panaikinti pirmosios bei apeliacinės instancijos teismų sprendimus ir bylą nutraukti. Vienas pagrindinių kasatoriaus argumentų, nurodomų byloje buvo *“pirmosios ir apeliacinės instancijos teismai netinkamai pritaikė baudžiamąjį įstatymą<...> ir dėl to tiek jam, tiek juridiniam asmeniui UAB „(duomenys neskelbtini)“ nepagrįstai priėmė apkaltinamąjį nuosprendį. Kasatoriaus teigimu, teismai pagal byloje nustatytas faktines aplinkybes neteisingai aiškino nusikalstamos veikos, numatytos BK 204 straipsnio 1 dalyje, sudėties požymį – didelę žalą, nes žalos dydį sutapatino su prekių, neteisėtai pažymėtų svetimu prekės ženklu, rinkos kaina, skaičiuodami pagal tokių pačių originalių prekių, teisėtai pažymėtų naudojamu ženklu, rinkos kainą. Teismai nustatė, kad jo pateikti realizuoti svetimu prekių ženklu pažymėtų prekių rinkos kaina, apskaičiuota pagal originalių prekių rinkos kainas, iš viso yra 13 268,65 Eur (45 814 Lt), kurių ir prilygino padarytos žalos dydžiui.”*⁵⁶. Šis kasatoriaus pastebėjimas yra ne tik teisingas, bet ir labai aktualus pritaikant BK 204 straipsnio 1 dalį, kadangi taikant šį straipsnį aiškinamas ir Lietuvos Respublikos prekių ženklų įstatymas, kurio 51 straipsnio nuostatos pažymi, jog BK 204 straipsnio 1 dalies *“prasme dėl svetimų prekių ženklo panaudojimo jo savininkui padaryta žala gali būti pripažinta tik faktiškai atsiradusi žala, kurią gali sudaryti prekių ženklo savininko negautos pajamos, pažeidėjo gauta nauda ir kitos prekių ženklo savininko turėtos išlaidos.”*⁵⁷. Ši citata mums parodo, kad žalos dydį teisingai gali nustatyti tik originalaus prekės ženklo savininkas, o pati žala susidaro tik tuo atveju, kai savininkas negauna tam tikrų pajamų ar turi papildomų neplanuotų išlaidų susijusių su jo prekių ar paslaugų ženklu. Dar vienu

⁵⁶ Lietuvos Aukščiausiojo teismo nutartis Lietuvos Respublikos vardu baudžiamojoje byloje Nr. 2K-7-28-303/2017; 2017-01-12, Vilnius

⁵⁷Lietuvos Aukščiausiojo teismo nutartis Lietuvos Respublikos vardu baudžiamojoje byloje Nr. 2K-7-28-303/2017; 2017-01-12, Vilnius

kriterijumi yra laikoma pažeidėjau gauta nauda, kuri atsiranda disponuojant padirbtomis ir svetimu prekių ženklu pažymėtomis prekėmis. Prekių ženklo savininko negautos pajamos yra ne kas kita kaip negautas atlyginimas už ženklo panaudojimą. Šis teismo sprendimas atrodo teisingas ir pagrįstas, tačiau kasatorius paneigia šį teismo sprendimą dar vienu argumentu, kuris leidžia suabejoti sprendimo teisingumu: *“Kasatorius nesutinka, kad prekių savininko visos pajamos, gautos iš teisėto prekių pardavimo, yra jo pelnas, kurio prekių ženklo savininkas negauna dėl neteisėto prekės ženklo naudojimo, ir todėl, jo teigimu, prekės pardavimo kaina negali būti tapatinama su iš šios prekės pardavimo pardavėjo gaunamu pelnu.”*⁵⁸. Tai apibendrina teismų praktikos nagrinėjamą “didelio kiekio” nustatymą ir parodo, kad nors padarytą žalą gali nustatyti tik pats prekės ženklo savininkas, ši žala negali būti sutapatinta su negautu pelnu. Kaip rašoma kasatoriaus argumentuose, padirbtos prekės kaina nėra tapati originalaus pardavėjo nustatyta prekių kainai, todėl toks žalos apskaičiavimas nėra realus.

Viena didžiausių teismo padarytų klaidų šioje byloje galime laikyti, tai, kad UAB “duomenys neskelbtini” taip pat buvo parduoti ir 4 vnt. ratlankių, kurie nebuvo pažymėti svetimu prekės ženklu, tačiau jų kaina nebuvo atskirai išskirta. Taigi *“kasatoriaus manymu, ratlankių, nepažymėtų svetimu prekės ženklu, pardavimo kaina negali būti įskaičiuojama į žalą ir todėl prekių ženklo AUDI savininko galbūt faktiškai negautos įplaukos (negautos pajamos būtų dar mažesnės) yra tik 68,35 Eur (236 Lt) (vieno originalaus dangtelio, teisėtai pažymėto AUDI ženklu, rinkos kaina yra 17,09 Eur (59 Lt) x 4 vnt. parduotų dangtelių). Ši suma nėra didelė žala, nes pagal BK 212 straipsnio 1 dalį didelė žala laikoma 150 MGL (5649 Eur) suma viršijanti žala. Kasatorius atkreipia dėmesį į tai, kad kitos UAB „(duomenys neskelbtini)“ prekės, pažymėtos svetimais prekių ženklais, nebuvo realizuotos ir dėl to jokia žala prekių ženklų savininkams nepadaryta.”*⁵⁹. Pagal kasatoriaus argumentus, galime atsakyti į šiame darbe nagrinėjamą klausimą, kas yra “didelė žala”. Pagal šiame argumente nurodytą BK 212 straipsnio 1 dalį, tokia žala laikoma 150 MGL viršijanti žala, kas leidžia mums susidaryti nuomonę, jog nedidelė žala yra iki 150 MGL padaryti nuostoliai. Pažvelgus atgal į jau nagrinėtas bylas pastebime, kad byloje Nr. 1-720-229/2016, padaryta žala buvo 5663,21 eurų vertės, ką galima laikyti didelė pinigine žala prekių ženklo savininkui, tačiau, minėtoje byloje svetimu prekių ir paslaugų ženklu buvo pažymėtos 98 prekės, todėl teismas nustatė, kad tai yra nedidelis kiekis. Pastebint tokį kontrastą teismų praktikoje, susidaro išvada, kad didelis kiekis prekių priklauso ne nuo to, koki dydžio žala buvo

⁵⁸Lietuvos Aukščiausiojo teismo nutartis Lietuvos Respublikos vardu baudžiamojoje byloje Nr. 2K-7-28-303/2017; 2017-01-12, Vilnius

⁵⁹Lietuvos Aukščiausiojo teismo nutartis Lietuvos Respublikos vardu baudžiamojoje byloje Nr. 2K-7-28-303/2017; 2017-01-12, Vilnius

padaryta prekių ženklo savininkui, o nuo to, kiek prekių buvo pažymėta negavus leidimo. Tuo tarpu, didelė žala nepriklauso nuo prekių kiekio, žala priklauso nuo to, kokią atlyginimą nusikalstamą veiką atlikęs asmuo gavo už realizuotas prekes ir kokią realią žalą patyrė.

Šios bylos nagrinėjimo eigoje buvo paaiškintas ir BK 204 straipsnio 1 dalies taikymas, ten rašoma, kad *“nuteistasis M. D. kasaciniame skunde ginčija jam inkriminuoto BK 204 straipsnio 1 dalyje numatyto nusikaltimo sudėties požymio „didelė žala“ buvimą, teigdamas, kad teismai nepagrįstai žalos dydį sutapatino su prekių, neteisėtai pažymėtų svetimu prekės ženklu, rinkos kaina, skaičiuodami pagal tokių pačių originalių prekių, teisėtai pažymėtų naudojamu ženklu, rinkos kainą. Anot kasatoriaus, pagal nustatytas faktines aplinkybes buvo parduotos tik 4 prekės (ratlankių dangteliai), pažymėtos „Audi“ ženklu, kurių bendra vertė yra 68,35 Eur. Tokia suma negali būti laikoma didele žala. Kitos UAB „(duomenys neskelbtini)“ turėtos prekės, pažymėtos svetimais prekių ženklais, nebuvo realizuotos ir dėl to jokia žala prekių ženklų savininkams nepadaryta. Nuteistojo M. D. manymu, nesant BK 204 straipsnio 1 dalyje numatytų pavojingų padarinių – didelės žalos požymio – žemesnės instancijos teismai netinkamai taikė šį įstatymą. Pagal BK 204 straipsnio 1 dalį atsako tas, kas neturėdamas leidimo svetimu prekių ženklu pažymėjo didelį prekių kiekį ar pateikė jas realizuoti arba pasinaudojo svetimu paslaugų ženklu ir dėl to padarė didelės žalos.”⁶⁰. Ši citata paaiškina anksčiau minėtą situaciją, kad žalos dydis yra sutapatinamas su prekių rinkos kaina, o minėtos keturios prekės, kurių vertė nesiekia 150 MGL negali būti laikoma didele žala. Kadangi šios prekės nebuvo realizuotos, tai reiškia, kad ir nebuvo padarytos realios žalos prekių ženklo savininkui. Nagrinėjant tokio pobūdžio bylas gali atsirasti sunkumų atskiriant didelę žalą nuo didelio prekių kiekio, bei neleistinaai pažymėtų prekių rinkos kainą su originalių prekių rinkos kaina.*

Apibendrinant šį skyrių, galima teigti, kad pritaikoma sankcija priklauso ne tik nuo “didelio” ar “nedidelio” svetimu prekių ženklu pažymėto prekių kiekio, bet ir nuo patirtos žalos, kurią pagal įstatymus gali nustatyti prekės ženklo savininkas. Kaip buvo išnagrinėta šiame skyriuje, prekės ženklo savininkas ne visada teisingai ir tiksliai apskaičiuoja patirtus nuostolius, kadangi gali būti apskaičiuota nepatirta žala, pasirinkta neteisinga rinkos kaina. Jei pats prekės ženklo savininkas nesikreipia teismaž dėl žalos atlyginimo, specialistas turi galimybę pateikti savo išvada susijusias su patirtais nuostoliais, tačiau šios išvados taip pat ne visada yra teisingos. Šiandieninė teismų praktika susijusi su svetimu prekių ar paslaugų ženklo naudojimu pasisako labai skirtingai, todėl yra svarbu atsižvelgti į sunkinančias bei lengvinančias aplinkybes, prekių ir patirtos žalos kieki.

⁶⁰Lietuvos Aukščiausiojo teismo nutartis Lietuvos Respublikos vardu baudžiamojoje byloje Nr. 2K-7-28-303/2017; 2017-01-12, Vilnius

3.2. Administracinės atsakomybės atsiradimas

Kadangi iki 2016-12-31 svetimų prekių ir paslaugų naudojimas buvo nagrinėjamas pagal administracinių teisės pažeidimų kodeksą, bylų, kurios būtų nagrinėjamos pagal administracinių nusizengimų kodeksą nėra daug, dauguma nagrinėjamų bylų bus susijusios su ATPK 214²⁷ straipsniu. Visų pirma nagrinėjant administracines bylas, pastebima, kad priešingai nei baudžiamosiose bylose, prekių kiekis yra ženkliai mažesnis. Kaip pavyzdį būtų galima paimti Klaipėdos miesto apylinkės teismo nagrinėtą bylą Nr. A2.11.-4416-718/2014, kurioje kaltinamoji “G. S. 2014-07-27, apie 12.20 val., pakartotinai per vienerius metus prie turgavietės Tilžės g. 51, Klaipėda, siekiant turtinės naudos, kartu su savimi maišelyje laikė 1 vnt. „Versage Bright crystal“ 90 ml., 1 vnt. „1 million“ 100 ml., 1 vnt. “lady million luca bossi“ 50 ml. Pagal 2014-08-06 specialisto išvadą Nr. 140254LT-01 **šios prekės yra neteisėtai pagamintos panaudojant svetimą dizainą. Tokiais veiksmai padarė administracinį teisės pažeidimą, numatytą Lietuvos Respublikos administracinių teisės pažeidimų kodekso 214²⁷ straipsnio 2 dalyje.**”⁶¹ Nurodytoje ATPK straipsnio dalyje yra rašoma apie pakartotinį administracinį pažeidimą, apie kurį mes taip pat sužinome ir nurodytoje citatoje. Atlikus šią nusikalstamą veiką pakartotinai, gresia bauda, bei prekių konfiskavimas. Ši byla yra klasikinis administracinio pažeidimo pavyzdys, leidžiantis matyti, kad atlikta nusikalstama veika, nepadarė didelės žalos, nebuvo realizuojami dideli kiekiai prekių pažymėtų svetimais prekių ženklais, taip pat ir teismo skiriama bauda: 2000 LT (279 Eur) bei konfiskavimas atitiko numatytas tuometines sankcijas. Pačioje byloje nei sunkinančių, nei lengvinančių aplinkybių nebuvo nustatyta. Vis dėl to, kadangi kaltinamasis G.S. į teismo posėdį neatvyko bei nepranešė kodėl šį posėdį praleido, tokie jo veiksmai gali būti palaikyti administracinės atsakomybės vengimu (Lietuvos Respublikos administracinių teisės pažeidimų kodekso 272 straipsnis).

Kaip ir kiekvieno bylos nagrinėjime, taip ir administracinėse bylose, duomenų rinkimo procesas ir bendras ikiteisminis tyrimas yra labai panašus. Nagrinėjamoje byloje rašoma, kad “G. S. kaltė įrodyta administracinio teisės pažeidimo protokolu, specialisto išvada, policijos pareigūno tarnybiniu pranešimu, daiktų, dokumentų pateikimo protokolu, pažyma apie baustumą, administracinėn atsakomybėn traukiamo asmens rašytiniu paaiškinimu, bei kita bylos medžiaga.”⁶² Taigi, kaip matome prieš kaltinamąjį buvo surinkti visi reikalingi įrodymai, specialisto išvados, kaip anksčiau minėta baudžiamųjų bylų nagrinėjime, yra suderintos su esamos rinkos kainomis, todėl apytiksliai

⁶¹ Klaipėdos miesto apylinkės teismo administracinės teisės pažeidimo byla Nr. A2.11.-4416-718/2014;

⁶² Klaipėdos miesto apylinkės teismo administracinės teisės pažeidimo byla Nr. A2.11.-4416-718/2014;

apskaičiuojama ženklo savininkui padaryta žala. Kalbant apie autorių teises, kurios taip pat buvo aptartos šiame darbe, iki 2016-12-31 jas reglamentavo ir ATPK 214¹⁰, kuriame rašoma, apie neteisėtą literatūros, mokslo bei meno kūrinių ar gretutinių teisių objekto arba jų dalies viešą atkūrimą, atgaminimą, viešą paskelbimą ar kitokį atkartojimą. Apie autorių teises taip pat yra rašoma ir Vilniaus miesto apylinkės teismo byloje Nr. A2.11.-9817-271/2016. Ši byla yra įdomi tuo, kad ji buvo iškelta *“dėl programinės įrangos kompiuteriuose, tai ji [kaltinamoji] nėra specialistė ir nežinojo, kad naudojama nelegali programinė įranga. Gailisi dėl savo veiksmų. Turi du mažamečius vaikus, yra išsiskyrusi, pajamos nuo individualios veiklos yra nedidelės, butas pirktas su banko paskola. Jos turtinė padėtis sunki, todėl prašo atsižvelgti į tai skiriant nuobaudas ir išdėstyti baudos mokėjimą”*⁶³Toks bylos apibendrinimas atskleidžia, kad pati kaltinamoji nežinojo, jog naudojami autoriaus kūriniai, kuomet pats autorius šiuo savo kūriniu – programine įranga jai neleido naudotis, nebuvo išleidęs savo kūrinio į neapmokamą ir nelegalią rinką. Vis dėl to šioje byloje yra pastebimas ne vienas teisių pažeidimas. Visų pirma, *A. T., UAB (-) akcininkė, 2016-05-03 leido dirbti be darbo sutarties parduotuvėje, adresu (-), Vilniuje, E. Ž. bei S. G.. Teritoriniam Sodros skyriui apie minėtų darbuotojų įdarbinimą nustatyta tvarka pranešta nebuvo. Tokiais veiksmais ji pažeidė LR Darbo kodekso 98 str.1d. 1 p. ir 2 p. reikalavimus, padarė teisės pažeidimą, numatytą Lietuvos Respublikos ATPK 41 (3) str. 1 d.*⁶⁴ Taip pat, kaip jau buvo minėta, pažeidimu laikyta nelegali programinė įranga kuria buvo naudojama. Administracinei bylai vystantis, buvo pažymėta lengvinančioji aplinkybė, tai, kad kaltinamoji pripažino atlikusi neteisėtą veiksmą ir be darbo sutarties įdarbinusi darbuotojus, ji taip pat teigia šiuos darbuotojus atleidusi. Vis dėl to, teismas atsižvelgęs į visas nusikalstamas veikas, lengvinančias aplinkybes, į tai, kad sunkinančių aplinkybių nebuvo nustatyta, bei kaltinamosios išdėstytą padėtį, nutarė jai skirti 200 Eur baudą už kiekvieną nelegaliai įdarbintą asmenį, iš viso sudarant 400 Eur baudą, už nelegalios programinės įrangos naudojimą jai buvo skirta 289 Eur bauda bei programinės įrangos konfiskavimas.

Kaip matome, administracinės bylos yra labai panašios į baudžiamąsias, bylas, yra atliekamas tyrimas, svetimu prekės ženklu pažymėtos prekės yra konfiskuojamos, dažniausias nubaudimo būdas yra baudos skyrimas remiantis ATPK 214²⁷ straipsniu. Tokios aplinkybės yra minimos ir bylose. Pavyzdžiui: byloje Nr. A2.11.-9554-576/2015 *“Skirdamas nuobaudą teismas atsižvelgia į **padaryto pažeidimo pobūdį, į pažeidėjos asmenybę, - tai, kad ji anksčiau yra bausta administracine tvarka, neteista, dirba. Jos atsakomybę lengvina tai, kad pripažino padariusi pažeidimą ir gailisi (LR ATPK 31***

⁶³Vilniaus miesto apylinkės teismo administracinės teisės pažeidimo byla Nr. A2.11.-9817-271/2016

⁶⁴Vilniaus miesto apylinkės teismo administracinės teisės pažeidimo byla Nr. A2.11.-9817-271/2016

str. 1 d. 1 p.), sunkinančių aplinkybių nenustatyta. Atsižvelgiant į šias aplinkybes, tai, kad ji pirmą kartą padarė tokios rūšies teisės pažeidimą, jai skirtina minimali sankcijoje numatyta bauda su prekių konfiskavimu.”⁶⁵. Vis dėl to baudžiamosios bylos nuo administracinių bylų skiriasi savo sudėtingumu, padarytos žalos dydžiu, bei svetimu prekių ar paslaugų ženklu pažymėtų prekių kiekiu. Darbo eigoje buvo pateikta lentelė atskleidžianti specialisto nurodytos žalos kiekį ir sankcija kuri buvo skiriama, šiame skyriuje bus pateikta panaši lentelė rodanti kokia žala bei kokios sankcijos buvo administracinėse bylose.

3.2. Lentelė Administracinių bylų analizė.

Bylos numeris	Specialisto pateikta prekių kaina rinkoje	Sankcija
A2.11.-1156-369/2009	49 vnt. materialių laikmenų su intelektinės nuosavybės objektų kopijomis, kurių teisėtų kopijų vertė yra 2856,02 Lt (827,16 Eur)	700 Lt (202,73 Eur) bauda su 49 vienetais kompaktinių plokštelių, kurių teisėtų kūrinių kopijų vertė 2856,02 Lt, konfiskavimu
A2.11.-4416-718/2014	1 vnt. „Versage Bright crystal“ 90 ml., 1 vnt. „1 million“ 100 ml., 1 vnt. „lady million luca bossi“ 50 ml. Vertė nenustatyta.	2000,00 Lt (579 EUR) bauda su prekių, daiktų, dokumentų konfiskavimu.
A2.11.-5653-503/2009	12 vnt. DVD kompaktinių plokštelių su juose neteisėtai įrašytais audiovizualiniais kūrinių. Vertė nenustatyta.	Paskirti jam administracinę nuobaudą – 100 Lt (28,96 Eur) baudą su kompaktinių plokštelių konfiskavimu.
A2.11.-9817-271/2016	Du kompiuteriai „HP“ su nelegalia programine įranga. Programinės įrangos vertė: 2 498 Eur.	Skirti 289 eurų baudą su nelegalios programinės įrangos konfiskavimu.
ATP-460-195/2013	Viešai skelbiamos fonogramos, neturint licencinės sutarties, patikrinimo metu buvo girdimi „S. P. – Give it up“ ir kiti kūriniai.	1000 litų (289,61 Eur) dydžio bauda

⁶⁵Vilniaus miesto apylinkės teismo administracinės teisės pažeidimo byla NrA2.11.-9554-576/2015

A2.11.-9554-576/2015	„Burberry“ pažymėtas timpas (1vnt.), 3 vnt. timpų, pažymėtų prekės ženklu „Burberry“. Vertė nenurodyta.	289 eurų bauda su prekių konfiskavimu.
A2.11.-9020-1011/2016	Prekės su „Nike“ pažymėtomis etiketėmis (257 vnt.) Vertė nenurodyta.	Administracinę nuobauda – 289 Eur bauda su neteisėtai laikytų prekių, pažymėtų svetimu prekių ženklu, t. y. „Nike“ ženklu pažymėtų etikečių (257 vnt.), konfiskavimu.
A2.11.-11853-957/2016	„Chanel“ – 2 vnt.; marškinėliai su žymenimis „Chanel“ – 6 vnt.; marškinėliai su žymenimis „Dior“ – 1 vnt. Dėl turimos nepakankamos techninės informacijos, šio tyrimo metu nebuvo galimybių nustatyti, ar marškinėliai su žymenimis „Ysl“ – 32 vnt. Bendra žala yra lygi 5020 Eur.	289 Eur dydžio bauda daiktinių įrodymų konfiskavimu.
A2.11.-404-671/2015	Neteisėtai laikė - pateikė realizavimui, rankinę su logotipu „Grigorio Armani“, du diržus su logotipais „Diesel“, vieną diržą su logotipu „Calvin Klein Jeans“. Vertė nenurodyta.	Paskirti įspėjimą su prekių konfiskavimu
A2.11.-14652-865/2016	3 dėžės stalo servizo ir 12 vnt. puodelių ant kurių pavaizduotas „Versace“ ženklas. Vertė nenurodyta.	Nutraukti administracinio pažeidimo bylą. Keturias pakuotes su 114 vnt. įvairiais indais, nutarimui įsiteisėjus, grąžinti savininkui.

Šaltinis: Lietuvos Respublikos teismų praktika.

Kaip galime matyti pagal pateiktą lentelę, priklausomai nuo administracinio nusižengimo masto bei sunkumo, yra skiriama bauda. Taip pat buvo paminėtas ir bylos nutraukimas bei perspėjimas. Administracinės nuobaudos skyrimas priklauso nuo svetimu prekės ženklu pažymėto prekių kiekio ir atliktos žalos. Jei žala yra nedidelė, tai proporcingai ir skiriama bauda bus suteikiama pagal ATPK 214²⁷ straipsnį, jei tai pakartotinas administracinis nusižengimas, gali būti suteikiama griežtesnė bauda.

3.3. Civilinės atsakomybės atsiradimas

Nagrinėjant baudžiamąsias bylas svarbiausia yra ne tik nuteisti nusikalstamą veik atlikusį asmenį, bet ir apginti savo, kaip prekės a paslaugos ženklo savininko interesus, bei neteisėtai ir be leidimo naudojamą ženkla. Visų pirma, verta paminėti tai, kad civilinės bylos dažniausiai kyla norint prisiteisti tam tikrą sumą pinigų už sukeltą finansinę ar moralinę žalą. Vienu iš pavyzdžių galima laikyti bylą Nr. 3K-3-630-701/2015, kuomet, *„teismo posėdyje kasacine rašytinio proceso tvarka išnagrino civilinę bylą pagal ieškovės uždarnosios akcinės bendrovės „Gintarinė vaistinė“ kasacinį skundą dėl Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2015 m. vasario 17 d. nutarties peržiūrėjimo civilinėje byloje pagal ieškovės uždarnosios akcinės bendrovės „Gintarinė vaistinė“ ieškinį atsakovei uždarajai akcinei bendrovei „Vokiečių vaistinė“ dėl neteisėto prekių ženklo naudojimo ir įpareigojimo nutraukti neteisėtus veiksmus, trečiasis asmuo – valstybės įmonė Registrų centras“.*

⁶⁶Kaip matome šioje kasacinėje byloje pagrindinis tikslas yra išsiaiškinti, ar „Vokiečių vaistinė“ be leidimo naudotis prekių ženklu priklausančiu „Gintarinei vaistinei“ atliko nusikalstamą veiką, ir jei taip, įpareigoti nutraukti nusikalstamus veiksmus. Labai įdomus etapas šios bylos nagrinėjime yra tai, kad Vilniaus apygardos teismas ieškinį atmetė, teigdamas, kad „ženklas „Vokiečių vaistinė A“ įregistruotas kaip **figūrinis**, nors jame ir vartojami žodžiai „Vokiečių vaistinė“ (**nesaugomi elementai**). Atsakovė savo pavadinime žodžius „Vokiečių vaistinė“ vartoja kartu su įmonės teisinę formą apibūdinančiu trumpiniu – UAB. Fonetiškai ir semantiškai atsakovės pavadinimas ir ieškovei priklausančias prekių ir paslaugų ženklas „Vokiečių vaistinė A“ (fig.) yra panašūs, bet ieškovės figūrinio ženklo nesaugoma žodinė dalis sudaryta iš bendrinių žodžių ir neatitinka absoliučių ženkliui keliamų reikalavimų, todėl negali būti laikoma saugomu elementu. Teismas pažymėjo, kad ieškovė ženkla yra įregistravusi ne vaistinių veiklai, medikamentų ar medicinos, kosmetikos ir tualetų reikmenų prekybai (atsakovės veikla), bet verslo vadybai, tvarkybai, įstaigų veiklai, taigi šį ženkla vaistinės pavadinime naudoja ne pagal registracijoje nurodytą paskirtį.“⁶⁷ Kaip matome, kadangi pats ženklas nėra įregistruotas vaistinių tinklui, jis gali būti naudojamas. Jei ženklas „Vokiečių vaistinė“ būtų saugomas ir įregistruotas kaip vaistinių, medikamentų ar kitų susijusių su šia sritimi veiklai, toks jo ženklo naudojimas būtų laikomas pažeidimu, tačiau pagal pirmosios instancijos teismą, pažeidimas nėra užfiksuotas. Tokį patį sprendimą priėmė ir Lietuvos apeliacinio teismo civilinių bylų skyrius, teigdamas, kad apeliacinio teismo sprendimas buvo argumentuotas ir pagrįstas. Vis dėl to, kasacinės bylos nagrinėjimo metu, pati „kasatorė teigia, kad apeliacinės instancijos teismas nevertino bendro prekių ženkli sukuriama **įspūdžio**, neatliko prekių ženklo ir juridinio asmens pavadinimo panašumo

⁶⁶Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos nutarimas byloje Nr. 3K-3-630-701/2015;

⁶⁷Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos nutarimas byloje Nr. 3K-3-630-701/2015;

*įvertinimo, nors kasacinis teismas, grąžindamas bylą nagrinėti iš naujo, pripažino prekių ženklo ir juridinio asmens pavadinimo bendro sukuriama išpūdžio analizės svarbą. Vertinant visuomenės suklaidinimo dėl ženklo priklausomybės galimybes, svarbu tai, ar prekių ženklo elementai (taip pat ir nesaugomi) yra dominuojantys prekių ženklo elementai, nes pripažinus juos dominuojančiais, nesaugomas (taigi neturintis skiriamojo požymio) ar silpnasis ženklo elementas gali turėti įtakos vertinant visuomenės suklaidinimo galimybę dėl dviejų pramoninės nuosavybės objektų panašumo. Kasatorė nurodo ir tai, kad apeliacinės instancijos teismas nenustatė ir nevertino, ar prekių ženklo elementai „Vokiečių vaistinė“ yra dominuojantys. Šiuo atveju juridinio asmens pavadinimo tikrinėje dalyje, be žodinio elemento „Vokiečių vaistinė“, nėra kitų papildomų žodinių elementų (vaizdinių negalėtų būti dėl juridinio asmens pavadinimo, kaip pramoninės nuosavybės objekto, prigimties), tačiau apeliacinis teismas dėl šio dalyko nepasisakė. Pagrindinė prekių ženklo funkcija yra atskirti vieno asmens prekes arba paslaugas nuo kito asmens prekių arba paslaugų“⁶⁸Šie kasatorės argumentai yra labai svarbūs nagrinėjant civilines bylas susijusias su svetimu prekių ir paslaugų ženklo naudojimu. Visų pirma dėl to, kad jos teigimu, nebuvo nustatyta, ar prekių ženklo elementai yra dominuojantys ar ne, taip pat vienas svarbiausių jos argumentų yra tai, kad pagrindinė prekės ženklo funkcija yra atskirti vienas prekes ir paslaugas nuo kitų prekių ir paslaugų, taip nesuklaidinant kliento, kuris naudojasi prekės ženklo savininko paslaugomis ir suteikiant paslaugas susijusias su savo veiklos sritimi. Remiantis surinktais faktais bei kasatorės argumentais Lietuvos Aukščiausiasis Teismas priėmė išvadą, kurioje nurodo, jog apeliacinis, tiek kasacinis teismai neapsvarstė visų galimybių ir nepriėmė teisingų sprendimų susijusių su prekės ir paslaugos ženklo naudojimu. Savo išvadoje Lietuvos Aukščiausiasis Teismas nurodė, kad: „<...>**tam tikro prekių ženklo žymens nurodymas kaip nesaugomo automatiškai ir besąlygiškai nepanaikina galimybės, jog prekių ženklo pažeidimas gali būti konstatuojamas, t. y. bendras sukuriamas išpūdis gali būti panašus, taigi tuo pagrindu konstatuojamas (esant skirtingoms sąlygoms) teisės normų, įtvirtintų lexspecialis <...> arba konkurencijos teisėje <...>, pažeidimas. <...>formuojamos praktikos kontekste, negali būti suabsoliutinama tai, kad, kaip nurodė apeliacinės instancijos teismas, kasatorės prekių ženkle žodžių junginys „Vokiečių vaistinė“ nurodytas kaip nesaugomas prekių ženklo elementas būtent pačios pareiškėjos prašymu. Tačiau apeliacinės instancijos teismas vis dėlto konstatavo, kad negalima daryti išvados, jog žymuo „Vokiečių vaistinė“, esantis kasatorės prekių ženkle, neturi skiriamojo požymio. Teisėjų kolegija pažymi, kad, apeliacinės instancijos teismui padarius tokią išvadą, aplinkybė, jog žymuo „Vokiečių vaistinė“ kaip nesaugomas elementas nurodytas pačios prekių ženklo pareiškėjos***

⁶⁸Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos nutarimas byloje Nr. 3K-3-630-701/2015;

prašymu, negali būti pati savaime suabsoliutinama ir savaime negali lemti juridinio asmens pavadinimo atitikties CK 2.39 straipsnio 3 dalyje, PŽĮ 38 straipsnio 3 dalies 1 punkte, Konkurencijos įstatymo 15 straipsnio 1 dalyje įtvirtintų teisės normų reikalavimams. Tokia išvada neišplaukia ir iš teisinio reguliavimo expressisverbis (pvz., PŽĮ 6 straipsnio 2 dalies normos). Ieškovei priklausančiame prekių ženkle žodinis elementas „Vokiečių vaistinė“ yra vienas dominuojančių ženklo elementų: įspūdi vartotojams jis gali daryti dėl savo vietos ženkle ir dydžio ir dėl to būti jų prisimenamas. Taigi šiuo konkrečiu atveju yra pagrindas spręsti dėl bendrosios taisyklės, susijusios su prekių ženklo nesaugomo elemento (nors nesaugomu nurodyto paties ieškovo) atsikartojimu kitam subjektui priklausančiame pramoninės nuosavybės objekte, išimties taikymo, lyginat skirtingiems subjektams priklausančių pramoninės nuosavybės objektų klaidinamą panašumą <...> Teisėjų kolegija konstatuoja, kad kasatorei priklausančio prekių ženklo „Vokiečių vaistinė A“ (fig.) (reg. Nr. 30544) ir atsakovės juridinio asmens pavadinimo UAB „Vokiečių vaistinė“ dėl žodinio elemento „Vokiečių vaistinė“ atsikartojimo sukuriama bendras įspūdis yra panašus ir klaidina visuomenę (CK 2.39 straipsnio 3 dalis, PŽĮ 38 straipsnio 3 dalies 1 punktas).<...>Konkretūs veiksmai nesąžiningos konkurencijos veiksnių aspektu vertintini pagal tai, ar jie prieštarauja ūkinės veiklos sąžiningai praktikai ir geriems papročiams, ir tai gali pakenkti kito ūkio subjekto galimybėms konkuruoti (Konkurencijos įstatymo 15 straipsnio 1 dalis). Iš šios bylos duomenų matyti, kad paraiška registruoti prekių ženklą „Vokiečių vaistinė A“ (fig.) (reg. Nr. 30544) Valstybiniam patentų biurui paduota 1996 m. birželio 3 d., ženklas įregistruotas 1998 m. gruodžio 16 d., juridinis asmuo, pavadinimu UAB „Vokiečių vaistinė“, Juridinių asmenų registre įregistruotas 2010 m. birželio 7 d. Teisėjų kolegija pažymi, kad nors apeliacinės instancijos teismas ir sprendė, jog atsakovė nepažeidė Konkurencijos įstatymo 15 straipsnio 1 dalies 1 punkto normos, tačiau, kaip jau minėta, tai neriboja atsakovės veiksnių vertinimo nesąžiningos konkurencijos aspektu net jei šie ir nepatenka tarp Konkurencijos 15 straipsnio 1 dalies 1–7 punktuose nurodytų pavyzdinių nesąžiningos konkurencijos atvejų. Atsakovė savo juridinio asmens pavadinime, be jokių kitų (žodinių) elementų, atkartoja vieną dominuojančių kasatorės prekių ženklo elementų – žodinį elementą „Vokiečių vaistinė“ (kuris, kaip konstatavo apeliacinės instancijos teismas, nelaikomas neturiniu skiriamąjo požymio).”⁶⁹ Nagrinėjant šią ištrauką iš bylos matome, kad apeliacinis teismas, konstatavęs jog nėra skiriamąjo vaistinės požymio ir yra nesaugomas elementas padarė klaidą, kadangi Lietuvos Aukščiausiojo Teismo teigimu “Vokiečių vaistinė” turi vieną svarbiausių elementų atkartojamą naudojamame prekės ženkle ir šis žodis yra “vaistinė”. Vis dėl to, šis ženklas negali būti nesaugomas.

⁶⁹Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos nutarimas byloje Nr. 3K-3-630-701/2015;

Teisėjų kolegija atsižvelgusi tiek į teismų, tiek į kasatorės argumentus, bylos eigoje konstatavo, kad apeliacinis ir kasacinis teismai netinkamai išaiškino ir taiko CK 2.39 straipsnio 3 dalį, PŽĮ 38 straipsnio 3 dalies 1 punktą, bei Konkurencijos įstatymo 15 straipsnio 1 dalies nuostatas. Vilniaus apygardos teismo bei Lietuvos apeliacinio teismo priimti sprendimai buvo naikinami ir priimamas naujas sprendimas, kuriuo atsakovė įpareigojama nutraukti atliekamus neleistinus veiksmus, bei pakeisti juridinio asmens pavadinimą taip, kad jame nebūtų žymenų “Vokiečių vaistinė”. Taigi, kaip buvo minėta anksčiau šį pavadinimą turinti kompanija neturėjo nieko bendro su farmacinėmis prekėmis ar paslaugomis, todėl jos naudojamas pavadinimas ne tik, kad klaidino klientus, bet ir neleido “Gintarinei vaistinei” prekiauti teisėtai ir tinkamai pažymėtomis prekėmis.

Kitoje Lietuvos Aukščiausiojo Teismo byloje, kuri šiame darbe jau buvo nagrinėta, kasatoriaus skunde buvo minima, kad *“jo (kasatoriaus) padaryti veiksmai nebuvo tiek pavojingi, kad užtrauktų baudžiamąją atsakomybę pagal BK 204 straipsnio 1 ir 2 dalis, padaryti pažeidimai gali būti vertinami tik kaip civilinis deliktas. Kasatorius cituoja Lietuvos Aukščiausiojo Teismo praktiką dėl baudžiamosios ir civilinės atsakomybės atribojimo, nurodydamas, kad apskritai baudžiamasis procesas negalėjo būti pradėtas, nes prekių ženklų savininkai savo galbūt pažeistas teises gali ginti civilinėmis priemonėmis. Pasak kasatoriaus, prekių ženklų teisė yra civilinės teisės pošakis, ją reglamentuoja Prekių ženklų įstatymas, kurio 50 straipsnyje nustatyti civiliniai teisiniai gynimo būdai, kuriais gali pasinaudoti prekių ženklų savininkai, gindami savo pažeistas teises. Kasatoriaus tvirtinimu, byloje nenustatyta jokių aplinkybių, kurios apsunkintų pasinaudojimą civilinėmis priemonėmis. Be to, kasatorius pažymi ir tai, kad teismai, nagrinėdami bylą, šio klausimo – baudžiamosios ir civilinės atsakomybės atribojimo – nesvarstė.”*⁷⁰ Kaip matome šioje byloje kasatorius savo nusikalstamą veiką neigia ir teigia, kad jo atlikti nusikalstama veika gali būti laikoma tik civiliniu deliktu, o prekių ženklų savininkai gali gintis naudodami tik civilines priemones. Šiuo atveju kaltinamasis atliko 150 MGL dydžio žalą, kuri yra laikoma “didele žala” todėl, toks jo argumentas gali būti laikomas nepagrįstu. Toje pačioje byloje kasatorius taip pat teigia, kad minėtoji žala, tai negautas pelnas bei patirto išlaidos, tai galima laikyti geru ir teisiu argumentu, kadangi Prekių ženklų įstatymo nuostatose savininkas vietoj faktiškai atsiradusios žalos gali reikalauti atlyginimo, kuris turėjo būti sumokėtas jei tik būtų naudojamas prekės ženklas. Tačiau byloje nėra nuodotos faktinės žalos aplinkybės, taip pat nukentėjusieji nesikreipė dėl nuostolių atlyginimo, įskaitant ir negautų pajamų. Tokie argumentai yra pakankamai svarūs ir gali būti nagrinėjami kaip spragos baudžiamojoje teisėje.

⁷⁰Lietuvos Aukščiausiojo teismo nutartis Lietuvos Respublikos vardu baudžiamojoje byloje Nr. 2K-7-28-303/2017; 2017-01-12, Vilnius

3.4. Europos Sąjungoje nagrinėtos bylos

Nėra nurodyta, kad naudojant prekės ar paslaugos ženklą, jis privalo būti registruotas, tačiau tai yra viena iš ženklo apsaugojimo formų, leidžiančių nevaržomai naudotis šiuo simboliu, kurti verslą paremtą tam tikra simboline prekės ženklo reikšme. Taip pat, toks prekės ar paslaugos ženklo užregistravimas yra puikus būdas užkirsti kelią konkurencijai. Šiuo atveju konkurencija gali atsirasti, kuomet kitas asmuo ar asmenys (tiek fiziniai, tiek juridiniai) naudojami neužregistruotu prekės ir paslaugos ženklu, taip sau pelnydami naudos. *“Europos Parlamento ir Tarybos 2008 m. spalio 22 d. direktyvos 2008/95/EB valstybių narių teisės aktams, susijusiems su prekių ženklais, suderinti (kodifikuota redakcija) (Prekių ženklų direktyva 2008/98/EB) preambulės 9 punkte nurodoma, kad: Norint sumažinti Bendrijoje įregistruotų ir saugomų prekių ženklų kiekį ir, atitinkamai, tarp jų išskylančių prieštaravimų skaičių, labai svarbu pareikalauti, kad įregistruoti prekių ženklai būtų faktiškai naudojami arba, jeigu nenaudojami, kad jų registracija būtų panaikinta.”*⁷¹ Šiuo atveju svarbu paminėti, ne tik neleistina prekių ar paslaugų ženklų naudojimą, bet ir tai, kad neužregistravus prekių ženklų ir jų neįregistravus, nebus galimybės juos apginti.

Viena iš svetimų prekių ir paslaugų naudojimo bylų tarptautiniu mastu buvo Europos Teisngumo Teismo byla Nr.C-324/09, kurioje L’Oréal SA, Lancôme pardums et beauté & Cie, Laboratoire Garnier & Cie, ir L’Oréal (UK) Limited buvo prieš eBay International AG, eBay Europe SARL, bei eBay (UK) Limited. *“Pagrindinėje byloje nagrinėjamas ginčas tarp L’Oréal SA bei jos dukterinių bendrovių (toliau – L’Oréal) ir trijų eBay Inc. dukterinių bendrovių (toliau – eBay) bei tam tikrų fizinių asmenų. Jis susijęs su šių asmenų pasiūlymais pirkti prekes eBay elektroninėje prekyvietėje. Šiais pasiūlymais tariamai pažeidžiamos L’Oréal intelektinės nuosavybės teisės. Bay – atsakovė nacionaliniame teisme nagrinėjamoje byloje – eksploatuoja populiarią ir pažangią elektroninę prekyvietę internete. <...> L’Oréal – ieškovė nacionaliniame teisme nagrinėjamoje byloje – yra visame pasaulyje veikianti bendrovė, kuri siūlo labai didelę įvairovę gaminių, pažymėtų apsaugą suteikiančiais prekių ženklais, be kita ko, plačiai žinomais bei pasaulinę reputaciją turinčiais ženklais. Prekyba įvairiais suklastotais L’Oréal gaminiiais eBay elektroninėje prekyvietėje yra pagrindinė priežastis, dėl kurios ji išskėlė šią bylą. L’Oréal požiūriu padėtis labiau komplikauta dar ir dėl tos aplinkybės, kad kai kurie gaminiai nėra skirti parduoti Europos ekonominėje erdvėje (toliau – EEE), tačiau galiausiai į ją patenka dėl prekybos eBay svetainėje. Kai kurie*

⁷¹Advokatės Redos Žabalienės kontoros “MEDITA” tinklalapis : peržiūrėta 017-05-16 19:44
<https://metidalawfirm.wordpress.com/2013/12/27/tikras-ir-netikras-prekiu-zenklo-naudojimas/>

kosmetikos gaminiai parduodami ne originalioje pakuotėje. L'Oréal nuomone, nusipirkdama raktinius žodžius eBay pritraukia klientus į savo elektroninę prekyvietę, kad jie pirktų L'Oréal prekių ženklais žymimų prekių pažeidžiant šiais prekių ženklais jai suteikiamas teises. Siekdama veiksmingai sustabdyti konkrečių pardavėjų veiklą, L'Oréal norėtų, kad eBay atžvilgiu būtų priimta teismo nutartis tam, kad būtų geriau apsaugoti jos prekių ženklai.”⁷² Kaip matome, šioje byloje pagrindinis iškeliamas kriterijus yra geresnis prekių ženklų apsaugojimas. Kadangi pati byla susiklostė dėl to, kad internetinė parduotuvė eBay be leidimo prekiavo kosmetikos prekių linijos gaminiiais, taip juos paskleisdama po šioms prekėms nepritaikytą rinką, ir ieškovai susidariusią padėtį laiko komplikuoja, galime pastebėti, kad ne tik Lietuvos Respublikos rinkoje, bet ir Europos Sąjungoje kyla problemų apsaugant prekių ženklus ir jų savininkus. “<...>naujausioje Teisingumo Teismo praktikoje buvo sustiprinta prekių ženklų, ypač turinčių gerą vardą, apsauga, ir buvo atsižvelgta ne tik į esminę prekių ženklo funkciją nurodyti vartotojams prekių ar paslaugų komercinę kilmę, bet taip pat į kitas prekių ženklų funkcijas, kaip antai funkciją garantuoti šių prekių ar paslaugų kokybę arba investavimo ar reklamos funkcijas. <...> nereikėtų pamiršti, kad nors prekių ženklas, priešingai nei autorinės teisės ar patentas, suteikia tik santykinę apsaugą, ši apsauga suteikiama neribotam laikotarpiui, t. y. tol, kol prekių ženklas naudojamas ir atnaujinama jo registracija.”⁷³ Kaip mums pateikia ši išvada nepaisant to, kad prekių ar paslaugų ženklas nėra visiškai apsaugotas, jis vis tik turi apsaugą neribotam laikui, kuri yra naudojama prekybinėje veikloje, ši apsauga taip pat taikoma ir panašioms prekėms, t.y. prekės ženklo kopijoms. Tokia apsauga užtikrina prekybos laisvę, nebijant, kad bus gaminamos prekės ženklo kopijos, ar prekės ženklas naudojamas neleistinai, taip pat laisvą konkurenciją. “tam reikia, kad ūkio subjektai galėtų pasinaudoti skiriamaisiais žymenimis ir kalbine išraiška siekdami ženklinti savo prekes ir paslaugas, kad prekių ženklo savininkai negalėtų uždrausti teisėtai naudoti saugomų žymenų komerciniais ar nekomerciniais tikslais ir kad saviraiškos laisvė nebūtų nepateisinamai apribojama. Nereikėtų pamiršti, kad naudotojų į eBay, prekyvietę patalpinti skelbimai yra informacijos perdavimas, saugomas Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 11 straipsnyje ir Europos žmogaus teisių konvencijos 10 straipsnyje numatytų pagrindinių teisių į saviraiškos ir informacijos laisvę. Tokios elektroninės prekyvietės, kaip antai eBay, atvėrė neregėtas galimybes tiek ūkio subjektams, tiek privatiems asmenims tarpusavyje tiesiogiai prekiauti sumažinant riziką dėl pristatymo

⁷²Generalinio advokato NILO JÄÄSKINEN išvada, pateikta 2010 m. gruodžio 9 d. **Byla C-324/09L'Oréal SA,Lancôme pardums et beauté & Cie,Laboratoire Garnier & Cie,L'Oréal (UK) Limited,prieš eBay International AG,eBay Europe SARL,eBay (UK) Limited**

⁷³Generalinio advokato NILO JÄÄSKINEN išvada, pateikta 2010 m. gruodžio 9 d. **Byla C-324/09L'Oréal SA,Lancôme pardums et beauté & Cie,Laboratoire Garnier & Cie,L'Oréal (UK) Limited,prieš eBay International AG,eBay Europe SARL,eBay (UK) Limited**

ir mokėjimų. Pagrindinė byla ir panašūs procesai valstybių narių bei trečiųjų šalių teismuose atskleidžia, kad šiomis galimybėmis gali būti piktnaudžiaujama ir dėl to pažeidžiamos autorių teisės ir prekių ženklų suteikiamos teisės. Todėl yra pagrįsta intelektinės nuosavybės teisių turėtojams užtikrinti galimybę naudotis veiksminga teisine apsauga šiose naujose srityse. Vis dėlto tokia apsauga negali pažeisti naudotojų ir šių paslaugų teikėjų teisių.”⁷⁴. Kaip rašoma šioje išvados dalyje ir kaip buvo nagrinėta Lietuvos Respublikos baudžiamųjų bylų praktikoje, piktnaudžiaujant ir be leidimo naudojant svetimą prekės ženklą yra pažeidžiamos autorinės, intelektinės bei pramoninės teisės. Taip pat yra neapsieinama ir be patirtos žalos, tiek negautų pajamų, tiek turėtų išlaidų susijusių su nusikalstama veika. Advokatas savo išvadoje teismui rekomenduoja užtikrinti, kad “prekių ženklo savininkas galėtų prašyti tarpininkui taikyti veiksmingą, atgrasantį ir proporcingą draudimą siekiant užkirsti kelią trečiajam asmeniui tęsti šį pažeidimą ar jį pakartoti. Su tokiais draudimais susijusios sąlygos ir procedūros apibrėžiamos nacionalinėje teisėje.”⁷⁵. Tokia jo išvada yra labai teisinga, kadangi prekių ženklo savininko patirti nuostoliai turi būti atlyginami, šiuo atveju tai galės nagrinėti nacionalinis teismas ir parinkti geriausią sankciją už atliktą nusikalstamą veiką.

Dar vienu Europos Sąjungoje nagrinėtu atveju laikomos sujungtos bylos C-236/08–C-238/08. Visų pirma buvo pastebėta, kad šioje byloje aprašyta tai, kad pats prekės ženklo savininkas turi teisę uždrausti savo prekės ar paslaugos ženklo naudojimą, reklamavimą, ar ženklo dalies panaudojimą. *Direktyvos 89/104 dėl prekių ženklų 5 straipsnio 1 dalies a punktas ir Reglamento Nr. 40/94 dėl Bendrijos prekių ženklo 9 straipsnio 1 dalies a punktas turi būti aiškinami taip, kad prekių ženklo savininkas turi teisę uždrausti reklamuotojui, naudojant šiam prekių ženkliui tapatų raktinį žodį, kurį reklamuotojas be savininko sutikimo pasirinko teikiant nuorodų paslaugą internete, reklamuoti prekes ar paslaugas, tapachias toms, kurioms įregistruotas šis prekių ženklas, kai iš tokios reklamos paprastas interneto vartotojas negali ar sunkiai gali suprasti, ar skelbime nurodytos prekės arba paslaugos yra kilusios iš prekių ženklo savininko ar su juo ekonomiškai susijusios įmonės, ar, priešingai, kilusios iš trečiojo asmens.*⁷⁶ Ši byloje nurodyta direktyva tik pagrindžia bylų nagrinėjimo panašumus tarp nacionalinės ir Europos Sąjungos teisės. Ši bylą buvo iškelta dėl to, kad *Vuitton* pastebėjo, jog tarp

⁷⁴Generalinio advokato NILO JÄÄSKINEN išvada, pateikta 2010 m. gruodžio 9 d. **Byla C-324/09L’Oréal SA,Lancôme pardums et beauté & Cie,Laboratoire Garnier & Cie,L’Oréal (UK) Limited,priešėBay International AG,eBay Europe SARL,eBay (UK) Limited**

⁷⁵Generalinio advokato NILO JÄÄSKINEN išvada, pateikta 2010 m. gruodžio 9 d. **Byla C-324/09L’Oréal SA,Lancôme pardums et beauté & Cie,Laboratoire Garnier & Cie,L’Oréal (UK) Limited,priešėBay International AG,eBay Europe SARL,eBay (UK) Limited**

⁷⁶Europos Teisingumo Teismo sprendimas sujungtoje byloje C-236/08–C-238/08 **Google France SARLirGoogle Inc.priešėLouis Vuitton Malletier SA ir kt.**

“interneto vartotojams Google paieškos sistemoje surinkus jos prekių ženklus sudarančius žodžius, rubrikoje „rėmėjų nuorodos“ pasirodo nuorodos į tinklavietes, kuriose siūloma įsigyti Vuitton produktų imitacijų. Taip pat buvo nustatyta, kad reklamuotojams Google suteikdavo galimybę pasirinkti ne tik Vuitton prekių ženklus atitinkančius raktinius žodžius, bet ir šių žodžių sąsajas su imitaciją išreiškiančiais žodžiais, kaip antai „imitacija“ ir „kopija“.”⁷⁷ Būtina atkripti dėmesį į tai, kad Vuitton ženklo savininkai nedavė leidimo naudoti savo prekės ženklą, dėl to buvo pažeidžiamos jų teisės. Iš matomų Europos Sąjungoje nagrinėtų bylų, matome, kad yra sąsaja su nacionaline baudžiamąja teise, bendrosios prekės ženklo naudojimo prielaidos taip pat yra labai panašios ir gali būti net sutapatinamos.

⁷⁷Europos Teisingumo Teismo sprendimas sujungtoje byloje C-236/08–C-238/08 Google France SARLirGoogle Inc.priešLouis Vuitton Malletier SA ir kt.

IŠVADOS

1. Tiek intelektinės teisės, tiek pramoninės nuosavybės pažeidimas yra prekių pažymėjimas svetimu ženklu, neteisėtas šių prekių realizavimas, svetimas paslaugų ženklo naudojimas. Priklausomai nuo realizuojamų ar panaudojamų prekių kiekio bei masto yra taikoma sankcija. Vis dėl to nagrinėjant Lietuvos Respublikos ir Europos Sąjungos bylas, pastebime, kad tai nėra tik neleistinas prekių žymėjimas, tai yra realizavimas, gabenimas, naudojimas reklaminiais tikslais.

2. Nusikalstamos veikos, susijusios su svetimų prekių ar paslaugų ženklų naudojimo trūkumais galima paminėti esant “dedėlio kiekio “ ir “nedidelio kiekio” sąvokų neapibrėžtumą, teismų praktikos stygių. Lietuvos Respublikos teismų nagrinėtose bylose pastebima sprangų specialistų bei teisėjų darbe, neatsižvelgiama į kai kurias aplinkybes, neteisingai apskaičiuojama atlikta žala.

3. Pagal atliktą nacionalinės ir Europos Sąjungos teismų praktiką, pastebėta, kad nagrinėjamos bylos yra labai panašios, tik nacionalinės teismų praktikos atžvilgiu buvo nagrinėjamos baudžiamosios, administracinės bei civilinės teisės bylos, kuomet Europos Sąjunga šių bylų į atskirus skyrius neskirsto, taip sudarydama bendą intelektinės nuosavybės teisės pažeidimo bylų grupę. Vis dėl to, bendras šių bylų nagrinėjimo principas yra panašus, tačiau taip pat matome, kuo šios bylos skiriasi, t.y. nagrinėjimo sunkumu, tarptautiniu mastu.

4. Bendras teismų modelis, pastebimas tiek nacionalinėje teisės sistemoje, tiek Europos Sąjungoje, yra tas, kad bylos pradedamos nagrinėti gavus pareiškimą, bendras šių bylų nagrinėjimo modelis išlieka gan paprastas, sutapatintas, tačiau Europos Sąjungoje yra pasikliaujama direktyvomis, naudojamasi papildomais teisės šaltiniais, kuomet nacionalinė teisė apsistoja ties Prekių ženklų įstatymu (PŽĮ). Taip pat nagrinėjant šias bylas buvo pastebta, kad bylos išnagrinėtos Europos Sąjungoje dažnai neturi nuosprendžio ir yra perduodamos nagrinėti nacionaliniams teismams.

LITERATŪROS SĄRAŠAS

Norminiai teisės aktai:

1. Lietuvos Respublikos Administracinių nusižengimų kodekso patvirtinimo, įsigaliojimo ir įgyveninimo tvarkos įstatymas, 2015 m. birželio 25 d., Nr. XII-1869, Vilnius
2. Lietuvos Respublikos Administracinių nusižengimų kodeksas, Lietuvos Respublika., 2015 m. birželio 25 d. įsakymu Nr. XII-1869
3. Lietuvos Respublikos baudžiamasis kodeksas (su papildymais ir pakeitimais). Valstybės žinios, 2000, Nr. 89-2741.
4. Lietuvos Respublikos administracinių pažeidimų kodeksas, Vilnius.
5. Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso komentaras. Specialioji dalis (213-330 straipniai), Vilnius, Vilniaus Universiteto teisės fakultetas, 2010. – 15p.
6. Lietuvos Respublikos baudžiamasis kodeksas. Lietuvos Respublikos bausmių vykdymo kodeksas. – Kaunas: UAB “Poligrafija ir informatika” – 2003., 78 psl.
7. Lietuvos Respublikos Konstitucinis teismas, nutarimas dėl Lietuvos Respublikos Prekių ženklų įstatymo 51 straipsnio (2000 m. spalio 10 d. redakcija) 3 dalies atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai 2009 m. kovo 27 d., Vilnius
8. Lietuvos Aukščiausiojo teismo nutartis Lietuvos Respublikos vardu baudžiamojoje byloje Nr. 2K-7-28-303/2017; 2017-01-12, Vilnius
9. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos nutarimas byloje Nr. 3K-3-630-701/2015;
10. Lietuvos Aukščiausiojo teismo nutartis Lietuvos respublikos vardu. Civilinė byla Nr. 3K-3-58/2014 (S); Teisminio proceso Nr. 2-55-3-02413-2009-6; Procesinio sprendimo kategorija: 87. 2014-02-28;
11. Panevėžio miesto apylinkės teismo 2016-09-21 priimtas baudžiamasis įsakymas byloje Nr. 1-720-229/2016;
12. Klaipėdos apygardos teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2016-05-23 nutartis Nr. 1A-161-382/2016
13. Vilniaus miesto apylinkės teismo 2016-05-13 priimtas baudžiamasis įsakymas byloje Nr. 1-1532-817/2016;

14. Klaipėdos apygardos teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus 2016-04-07 nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 1A-116-382/2016
15. Vilniaus miesto apylinkės teismo administracinės teisės pažeidimo byla Nr. A2.11.-9817-271/2016
16. Vilniaus miesto apylinkės teismo administracinės teisės pažeidimo byla Nr A2.11.-9554-576/2015
17. Klaipėdos miesto apylinkės teismo administracinės teisės pažeidimo byla Nr. A2.11.-4416-718/2014;
18. Šiaulių miesto apygardos teismo 2013-01-15 nuosprendis baudžiamojoje byloje Nr. 1A-39-282-2013;
19. Generalinio advokato NILO JÄÄSKINEN išvada, pateikta 2010 m. gruodžio 9 d. **Byla C-324/09L'Oréal SA,Lancôme pardums et beauté & Cie,Laboratoire Garnier & Cie,L'Oréal (U K) Limited,priešėBay International AG,eBay Europe SARL,eBay (UK) Limited**
20. Europos Teisingumo Teismo sprendimas **sujungtoje byloje C-236/08–C-238/08 Google France SARLirGoogle Inc.priešLouis Vuitton Malletier SA ir kt.**
21. 2004 m. balandžio 29 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2004/48/EB dėl intelektinės nuosavybės teisių gynimo [2004] (OL 2004 L 157/45)
22. Sujungtos bylos 55 ir 57/80 *Musik-Vertrieb Membran GmbH et K-tel International vs GEMA* [1981] ecr 147, sprendimo 11-12 punktai
23. Žr. Generalinio advokato Warnerio svarstymus byloje 62/79 *Coditel vs Cinte Vog Films* [1980] ECR 881, 878-879 psl INT – intelektinės nuosavybės teisė.

Periodiniai leidiniai:

24. Levon J. Baudžiamoji atsakomybė už svetimo prekių ar paslaugų ženklo naudojimą. Vytauto Didžiojo Universitetas. ISSN 2029-4239 (online) Teisės apžvalga Law review No. 2 (14), 2016, p. 229-249;
25. Valstybės žinios, 2000, Nr. 89-2741; Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso patvirtinimo ir įsigaliojimo įstatymas. Baudžiamasis kodeksas., 2000-10-25;
26. Valstybės žinios, 2002, Nr. 37-1341; Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso patvirtinimo ir įsigaliojimo įstatymas. Baudžiamjo proceso kodeksas., 2002-04-09;

27. Želvys A. Prekių ženklo licencinės sutarties ir frančizės sutarties santykis Vilniaus universiteto Teisės fakulteto Privatinės teisės katedros doktorantas; Vilnius, ISSN 1392–1274. TEISĖ 2009 73; 1 psl.

Vieno redaktoriaus parengta knyga:

28. Abramavičius. A. *et al.* Baudžiamoji teisė. Trečiasis pataisytas ir papildytas leidimas. Vilnius: Eurigmas, 2001, p. 166;

29. Barnard C. Europos Sąjungos materialinė teisė. Keturios laisvės, laisvas prekių judėjimas I d. Vilnius, Eurigmas 2005 m. 238-239 psl

30. Advokatės Editos Ivanauskienės kontora: Autorių teisių ir gretutinių teisių gyvimo priemonių taikymo ataskaita; Advokatė, patentinė patikėtinė Edita Ivanauskienė LL.M. 10/22/2015

31. Piesliakas V. Lietuvos baudžiamoji teisė. Pirmoji knyga. Baudžiamasis įstatymas ir baudžiamosios atsakomybės pagrindai. Justitia., Vilnius 2009 m. 185 psl.

32. Švedas P., Baudžiamoji atsakomybė už literatūros, mokslo, meno kūrinio ar gretutinių tisių objekto neteisėtą atgaminimą, neteisėtų kopijų platinimą, gabenimą ar laikymą. Dakrato disertacija, Socialiniai mokslai, teisė (01 S). Vilnius, Vilniaus universitetas, 2011., 19 p.

Dviejų ar daugiau redaktorių parengta knyga:

33. Abramavičius A., Švedas G., Gutauskas A., ir kiti. Baudžiamoji justicija ir verslas. Vilnius, Vilniaus Universiteto Teisės Fakultetas (2016), 255 psl. 256 psl. 262 psl. 263 psl.

34. Andriulis V., Mockevičius R., Valeckaitė V., Lietuvos Valstybės teisės aktai (1918.II.16 – 1940.VI15), Vilnius, 1996. -872 psl.

35. Apanavičius M.; Pavilionis V. Nusikalstimų kvalifikavimo teoriniai pagrindai. Vilnius, 1980, p.56

36. Ancelis P., Bučiūnas G., Šalčius M., Šlepetys R., Atskirų nusikalstamų veikų tyrimas. Vilnius, Mykolo Romerio niversitetas, 2016 m. 164 p.

37. Jurka R., Ažubaltybė R., Vozbutaitė K., ir kiti. Baudžiamojo proceso tarptautiškumas: patirtis ir iššūkiai. Mokslo studija. Mykolo Romerio Universitetas, Vilnius, 2013., 142-143 psl.

38. Švedas P. Baudžiamoji atsakomybė už literatūros, mokslo, meno kūrinio ar gretutinių teisių objekto neteisėtą atgaminimą, neteisėtų kopijų platinimą arba laikymą. Daktrato disertacija. Socialiniai mokslai, teisė (01 S). Vilnius, Vilniaus universitetas. 2011, p.18-19 psl. 131-147 psl.

Interneto medžiaga:

39. Europos Sąjungos intelektinės nuosavybės tarnyba <https://euipo.europa.eu/ohimportal/lt/trade-marks-definition>. Peržiūrėta 2017-02-25 12:18
40. Tesės aktų registras. Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso patvirtinimo ir įsigaliojimo įstatymas. Baudžiamasis kodeksas. <https://e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.2B866SFF7D43>. Žiūrėta 2013-03-06 17:49
41. <https://ustr.gov/acta> Office of the United States Trade Representative. Žiūrėta 2017-03-21 22:18
The Anti-Counterfeiting Trade Agreement (ACTA) is a groundbreaking initiative by key trading partners to strengthen the international legal framework for effectively combating global proliferation of commercial-scale counterfeiting and piracy. In addition to calling for strong legal frameworks, the agreement also includes innovative provisions to deepen international cooperation and to promote strong intellectual property rights (IPR) enforcement practices. Together, these provisions will help to support American jobs in innovative and creative industries against intellectual property theft.
42. Tesės aktų registras. Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso patvirtinimo ir įsigaliojimo įstatymas. Baudžiamasis kodeksas. <https://e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.2B866SFF7D43>. Žiūrėta 2013-03-02 18:03
43. Dalinkevičius B. Nusikaltimai ir kiti teisės pažeidimai intelektinei nuosavybei; Vilnius, Lietuvos Kriminalinės policijos biuras. 2015 m. gruodžio 15 d.,
44. Prekybos susitarimas dėl kovos su klastojimu (geriau žinomas kaip ACTA); Alberto Altesor v. Uruguay, Communication No. R.2/10, U.N. Doc. Supp. No. 40 (A/37/40) at 122 (1982) University of Minnesota. Human rights library. <http://hrlibrary.umn.edu/undocs/session37/2-10.htm>. Žiūrėta 2017-02-10 18:14